ТАРИЛГА ДЭЭРЭ—ПАРТИЙНА БҮЛЭГҮҮД

жэлдэ республикымнай совхозуудта хабарай таҺудэлмэри хэзээ хэзээнэйхитэй шударгыгаар ябаа. Эртын тарилга тон боболзор соо дүүргэһэн тужэлнүүд редакцида оронхай. Түрүү ажахыкторна бригаданууд богадууд, габшагай механууд илангаяа һайн үрэ түйлана. Иигээд удантогто һамшалтагүй, 'оройтдаг ургамалнууд, саабёкло болон кукуруза, болон овощ тарихаар совхозууднай бэлдэнхэй. бүхэнэй поли дээрэ айхахүдэлмэри үргэн далайсахэгдэжэ байнхай. Колхоз вхозуудай хоорондо, трабригаданууд болон агрегамеханизаторнууд болон шадай, овощеводууд боклошодой хоорондо социарысөөн хүсэн түгэлдэрөөр хэй. Алдарта хабарай шэтэйгээр зэдэлнэ.

шье байнгүй яаха һэм. тусгаар, онсо өөрэ илгаатай хабар, хүдөө ажахые ашаг олзо ехэтэй, алибаа продукци элбэгээр, хямда сэнтэйгээр, гаргаша багатайгаар үгэдэг болгохо, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хими үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэриин бэелүүлэгдэжэ эхилһэн хабар ха юм. Энэ шиидхэбэреэр зоригжоһон хүдөөгэймнай ажалшад ямар ехэ урматай зоримгойгоор, үүсхэлтэй оролдосотойгоор хүдэлжэ байна гээшэб! Шэнэ сагай шэнэ долгиной долгилжо байһаниинь элеэр харагдана. Оньһожоруулагдаһан тусгаар бригаданууд болон звенонууд, химическэ үтэгжүүлгэнүүд, уһалууриин шэнэ барилганууд болон элдэб янзын түхеэрэлгэнүүд— наада захаһаань абажа харахада, иимэл даа энэ хабарай баясхаланта үзэгдэлнүүд. Энэ хадаа удха шанараараа, үргэн далайсаараа, үрэ нүлөөгөөрөө урда жэлэйхинүүдтэй жэшээлхээр бэшэ.

Энээн тухайда хэлэхэ зуураа, эндэ колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай үүргын эрид ехээр ургаһыень илангаяа хурсаар тэмдэглэмээр. Тэдэнэр хүдөө ажахын үйлэдбэриие эмхидхэгшэд, колхознигууд болон совхозой хүдэлмэрилэдэй—олонниитэ зоной ударидагшад байһанаа тодоруулжа, үйлэдбэри дээрэ түрүү үүргэеэ бэелүүлнэ. Колхозно үйлэдбэриин участок бүхэндэ нүлөөгөө һайнаар үзүүлхын тулада партийна организацинууд коммунистнуудаа зүбөөр хубаарилан табижа шададаг болонхой. Коммунистнууд болон комсомолшуудай ажалладаг, үүсхэл оролдолго гаргадаг, түрүү үүргэеэ дүүргэдэг газарта хэзээшье амжалта түйлагдана, алибаа хэрэг урагшатайгаар ябана.

Тарилгын үедэ республикын колхоз, совхозуудта партийна болон партийно-комсомолшуудай бүлэгүүд хаа хаанагүй шахуу эмхидхэгдээд, ажал хүдэлмэридөө эрхим амжалтануудые түйлана. Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениде хамта дээрээ гушаад партийна бүлэгүүд, коммунистнар болон комсомолшуудай арбаад бүлэгүүд байгуулагданхай. Сэхэ тарилга дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдһээ—гол түлэб трактористнууд, прицепщигүүд, үрэһэ зөөгшэд болон сеялкэшэдһээ тэдэ бүлэгүүд бүридэнхэй. Эдэнэр социалис мүрысөө үүсхээд, абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, Бэшүүрэй совхозой 3-дахи отделениин партийна бүлэг (партгруппоргнь Слепнев А. А.) тарилга дээрэ ходо түрүүлжэ ябаһаар. Тус бүлэгэйхид 3520 гаран гектар тариха түсэбтэй аад, тарилгаяа майн 20 болотор дүүргэхээр уялга абаһан хай. Мүнөө 2000 шахуу гектар таряад байна. Тракторист нүхэр Слепнев нормоёо үдэр бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ. Тарилгынь шанар һайн. Социалис мүрысөөнэй дүн үдэр бүри гаргагдажа, түрүүшүүл урмашуулагдадаг, улаан самбарта бэшэгдэдэг, гээгдэгшэд шүүмжэлэгдэдэг. Тэндэхи полевой стан һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Механизаторнуудай ажаллахаяньшье урматай, амархаданьшье аятай зохид эрхэ нүхэсэл байгуулагданхай.

Тэрэшэлэн Зэдын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторно-таряан ажалай бригадын партийна бүлэг (партгруппоргнь Вершинин И. А.) ехэ һайнаар хүдэлнэ. Тарилгын эхилһэн сагһаа хойшо тус бригада колхоз соогоо түрүүлһээр. 2160 гаран гектар тариха түсэбтэй аад, 1000 гаран гектар тарилга хээд, 500 гаран гектар наар хахалаад байна. Тарилгань хэрээһэлүүлэн хэгдэнхэй. Үрэһэ тарилгын нормо нарин нягтаар сахигдана. Алишье хүдэлмэриинь шанар һайн байдаг. Механизаторнууд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, үдэрэйнгоо нормые ходо 130—140 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Майн түрүүшын 10 хоногой дүн гаргахада, тус бригада түрүү һуури эзэлжэ, колхозойнгоо дамжуулгын Улаан туг абаа, мүнгэн шанда хүртөө.

Дээрэ дурсагдагша коллективүүд тарилга дээрэ яахадаа иимэ амжалтатайгаар хүдэлнэб, эдэниие амжалтада зоригжуулагша хүсэниинь юуб гэжэ асуубал, хоёр үгөөр харюусахада, партийна бүлэгүүд гэжэ хэлэмээр. Тракторна агрегат бүхэнэйнгөө хүдэлмэриие партийна бүлэг ехэ зүбөөр эмхидхэнэ, механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлээд, мүрысөөнэй дүнгыень үдэр бүри гаргажа, түрүүшүүлые али болохоор урмашуулна, коммунис бүхэнэй түрүү үүргэеэ дүүргэхэ хэрэгтэнь бодотоор туһална, тракторна агрегадуудай ажалдаа шэнэ дүй дүршэл хэрэглэхыень түйлана. Жэшээнь, тарилга дээрэ тракторна агрегадуудай бүлэг бүлэгөөроо хүдэлдэг арга метод үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ. Тиигээд түрүү хүнүүд бураздаа дээрэ партида абтана. Партийна, соёл сурталай хүдэлмэриин иимэ нүлөө ехэтэйгээр табигдаад байхада, хүнүүд урматай оролдосотойгоор, нэн габьяатайгаар ажаллангүй яахаб, амжалта түйлагдангүй яахаб!

Хабарай тарилга дээрэ партийна бүлэгүүдэй хүдэлмэри нигэжэ али тодоор харагдаба. Үйлэдбэриин управлениин парткомууд, колхоз болон совхозуудай партийна организацинууд энээн дээрэһээ тобшолол хэжэ, саашадаа партийна бүлэгүүдтэ бүри ехэ анхарал хандуулха, тэдэнэй хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ, тэдээндэ ёһотой туһа хүргэхэ болоно.

ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 114 (10482) | 1964 оной майн 15, пятница | Сэн 2 мүнгэн

...АРАТА ТУНГАЛАГ АСУАНДА

..., майн 13. (ТАСС-ай тусгай корреспондент). Нарата тунгалаг энэ үглөөгүүр СССР-эй ...нүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ ...ущевые, ОАР-ай президент Абдель Насерые, Йеменэй Республикын президент Абдаллах ас-Салялые баярай оршон уттаба.

...э айлшадаа амаршалхын ...дром дээрэ олон мянган ...раа. Тэдэнэй дунда мини... провинцинуудай губерна... баяр найрта хабаадахаяа ... Гвинейһээ, Нигериһээ, ...аһаа Асуан ерэһэн делегаци бии.

...32 минута. Эндэхи аэро... самолёдой тогтоходо, Н. С. ..., президент Насер, президент ...ь гэшхүүрынь дамжан бууба. ...ндэр хаалтын хэрэг эрхил... ...тр Сидки Солимантай, хаал...га дээрэхи ахамад совет ... П. Александровтай, Асуа... ...рнатор Маджур Абу эль... ...маршалалсаба. Араб, совет ...нхид хүндэтэ айлшадтаа ...сэгүүдые барюулаа.

... Хрущев, Насер болон Са... ...дром дээрэһээ сэхэ Нил ...шэ шэглэн ошобод. Ойро ...оһон тала харагданагүй. ...агүй хүн зон, баглаа сэсэ... ...рай мэшэеэлгэ.

...ай һуужа ябаһан машина ...н оршондо тогтоод, баһал ... амаршалгын үгэнүүд замха... ...лнэ, баглаа сэсэгүүд за... ...юулагдана. «Рамзес» гэжэ ... һуугаад, мүрэниие үгсүү... ...гдажа байгаа хаалта тээшэ ...

...н дунда үлэһэн 90 метр ...тай самсаал шадар ошожо пароходынь тогтобо. Энэл үедэ баяр ёһололой минута эхилээ.

Асуанай хаалтын барилга дээрэ хүндэтэ совет айлшанай, президент Насерай ерэһэнтэй дашарамдуулан, барилгын талмай һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй байба. Туннельнүүдтэ, электростанциин байшанда, водоприёмнигто, бусад түхеэрэлгэнүүдтэ орохо үүдэнүүд дээрэ Н. С. Хрущевой, президент Насерай портредүүд үлгөөтэй, тугууд хиидхэгдэнхэй, «Эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэ премьер Хрущевые амаршалнабди!», «Араб арадай агуу ехэ хани нүхэрые амаршалнабди!» гэһэн уряанууд дэлгэгдэнхэй.

10 час 40 минута. Н. С. Хрущев, президент Насер, президент Саляль Нил мүрэн худар гурбан молор шулуу хаябад. Тэдээн дээрэнь: «Эдэ шулуунууд Нилые хаалгын хүндэлэлдэ зорюулагдан, 1964 оной майн 13-да мүрэн худар хаягдаба» гэжэ бэшээтэй.

Дүтэ шадар байһан пароходууд, катернууд, буксирнууд дохёо татан, утаар хуугайлжа, айлшадые амаршалба. Салют үгтэн нэернэ. Огторгой өөдэ ракетэнүүд дэгдээд, агаарта дэбгэрхэ зуураа, Н. С. Хрущевой, президент Насерай томо портредүүдые парашюдаар буулгаба. Тэдэнь Асуанай үндэр хаалтын талмай дээгүүр удаахан тамаран үнгэрнэ. Мүрэнэй эрье дээрэ суглараһан хэдэн арбаад мянган зон: «Хрущев—Насер, Хрущев—Насер» гэжэ хашхаралдана.

Хаалтын самсаалһаа пароходой саашаханаа болоходонь, президент Насер гараараа дохёо тэмдэг үгөөд, Нил мүрэн хаагдажа эхилбэ.

25 тонныи мантан томо «МАЗууд» хаагдаха самсаал худар хоёр талаһаань доботолжо оробо. Нил мүрэниие хааха энэ һүүлшын тулалдаан 70 часай турша соо үргэлжэлхэ юм.

Энээндэ 3 мянган барилгашад — эрхимэй эрхимүүд хабаадана. Эдэнэр үнгэрэгшэ жэлэй эсэс багта Асуанай 30 мянган барилгашадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй үедэ иимэ эрхэ олоһон байгаа. Нил мүрэниие хааха хүдэлмэридэ мүнөө сагай оньһон совет техникэ—25 тоннын хүсэтэй 85 самосвал машина, өөрөө ашаалдаг 8 ехэ баржа табигдаа. Эдэ бүгэдэ гурбан үдэрэй туршада, Нил мүрэнэй эсэслэн хаагдаха хүрэтэр, час бүри мянган кубометр элдэб шулуу хаяха юм.

«Рамзес» пароход баруун эрье тээшээ шэглэн тамарба. Эгээл эндэ Асуанска гидроузелай барилгын гол хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Хүндэтэ айлшад мүрэнэй эрье дээрэ буужа, машинануудта һуугаад, дээдэ, доодо каналнуудые, шулуун хабсагай руу түнхин бүтээгдэһэн ехэ туннельнүүдые, ГЭС-эй байшангай бетон һуурииe хараба.

Дээдэ каналда хэдэхэн үдэрэй урда тээ барилгын хүдэлмэри түлэг дундаа нэержэ, «Уралец» гэдэг дүрбэн кубай экскаваторнууд наяржа, бетон зөөдэг машинанууд хүнхинэжэ, электро-гагнууриин нюдэ һаргама гэрэл туяа сасаржа, каска малтайтай хүнүүд һахы һалаг хүдэлжэ байһан юм. Харин мүнөөдэр тэндэ хүдэлжэ байһан нэгэшье машина харагданагүй. Зүгөөр каналнуудай эгсэ эрьенүүд дээрэ олон мянган барилгашадай амаршалгын үгэнүүд хүнхеэтэй шанга дуун болон зэдэлнэ.

Асуанай үндэр хаалтын хэрэгые эрхилхэ министр Сидки Солиман, барилга дээрэхи ахамад совет эксперт А. П. Александров гэгшэд Никита Сергеевич Хрущевто, президент Насерта, мүн президент ас-Саляльда тайлбари үгэнэ. Барилгашадай ямар ехэ хүдэлмэри хэһэн тухай хөөрэхэ зуураа, дүрбэн жэлэй туршада эдэ каналнууд болон туннельнүүдһээ 11 миллион шахуу кубометр гранит шулуу малтажа гаргаһан, мүн туннельнүүд ба ГЭС-эй байшан худар 600 мянга үлүүтэй кубометр бетон шудхаһан байна гэбэ.

Хүндэтэ айлшад тэндэхи хаалтануудые харахаһаа гадна, хүдэлгэжэ үзөө. Тиимэ 16 хаалта бии юм. Тэдэнь тус бүридөө зуугаад тонно болохо байха.

Тиигэһэнэй удаа № 5 туннель соогуур ябажа хараба. Хабсагай руу түнхигдэһэн туннель бүхэн 15 метр үндэр, 300 метр шахуу ута юм.

Н. С. Хрущев, Насер, ас-Саляль болон эдэниие үдэшэжэ ябалсаһан хүнүүд машинануудтаа ошобо. Эдэнэр гараа үргэн, дээгүүр байһан хүнүүдые амаршална. Нил мүрэнэй шэнэ һабын 80 метр эрье дээрэ олон мянган хүнэй гараа үргэхэнь харагдана. Тэдэнэр араб болон ород хэлэнүүд дээрэ: «Дружба», «Дружба», «Дружба» гэжэ нэгэн доро ооглолдоно. Эдэнэр өөһэдынгөө бүтээһэн хэрэгүүдээр омогорхоно. Өөһэдынгөө гараар хада уулые хамха хэмхэ малтан, хүсэтэ дошхон мүрэниие эрхэ мэдэлдээ оруулаа. Эдэнэр энэ мүрэниие үглөөдэр шэнэ һабаарнь урадхуулхаяа байна.

Барилгын талмайһаа Асуан хүрэтэрхи, Совет делегациин бууһан «Шэнэ Катаракт» гостиница хүрэтэрхи зам хүндэтэ айлшадые үдэшэһэн гайхамшаг баяр ёһололой зам болоо. Эдэнэр 20 километртэ үргэлжэ жагсаһан хүн зоноор, олон мянган тугуудаар, амаршалга болон баярай үгэнүүдээр үдэшэгдөө.

КАИР. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насер хоёрой хоорондо хөөрэлдөөнүүд майн 10-һаа эхилжэ Куббын ордон соо болоо. Зураг дээрэ: Н. С. Хрущев, Гамаль Абдель Насер хоёр хөөрэлдөөнэй үедэ.

АП—ТАСС-ай фото.

...СР-эй Верховно ...едэй делегаци Япон ерэбэ

..., майн 14. (ТАСС). СССР-... Соведэй Национально... Соведэй депутат, СССР-... ...трнүүдэй Соведэй Түрүү... ...гдэхи орлогшо А. И. Ми... ...рүүтэй СССР-эй Верховно ... делегаци Японой парла... ...ряалаар мүнөөдэр ишшэ

АСУАНДА БАЯР БОЛОБО

АСУАН, майн 14. ТАСС-ай тусгай корреспондентнүүд Ф. Носов, В. Дуганов, С. Соловьев нигэжэ дамжуулна: дээдэ болон доодо каналнуудай хоорондохи шулуун хүрьһэтэ талмай дээрэ угаа гоё һайхан майхан татаатай. Н. С. Хрущев, ОАР-ай президент Насер, Йеменэй президент ас-Саляль болон Ирагай президент Ареф гэгшэдэй һуужа ябаһан машинанууд мүнөөдэр 9 час арба минутада энэ майханай дэргэдэ хүрэжэ ерэбэ. Асуанай үндэр хаалтын хэрэгүүдые эрхилхэ талаар министр Сидки Солиман, үндэр хаалта барилгын талаар главна эксперт А. П. Александров гэгшэд майханай үүдэнэй дэргэдэ тэдэниие угтаа. Нэрьемэ альга ташалган доро хүндэтэ айлшад трибуна дээрэ гараа. Тиигэжэ Африкын агуу ехэ Нил мүрэниие хааха түүхэтэ ушарта зорюулагдаһан ехэ митинг эхилээ.

...б найрамдалай, социализмын замаар

...Н. Германиин Демократи... Республика болон Венгриин ...Республика гадаадынгаа по... ...энхэ тайбанаар зэргэ ор... ... ленинскэ гол ёһонуудые ...г. Буу зэбсэг хуряаха ар... ...найрамдал аршалан хам... ... хангахын түлөө, ядерна ...лхын түлөө, олонниитын ...оо байгуулалтатай гүрэ... ...хэ тайбанаар зэргэ оршэн байхын түлөө тэмсэхэ гээшэ гадаадымнай политикын гол зорилго болоно гэжэ эдэ хоёр гүрэн тоолодог юм. ГДР-эй болон ВНР-эй партийно-правительственнэ делегацинуудай хамтын мэдүүлгэ соо энээн тухай хэлэгдэнэ. ГДР-эй партийно-правительственнэ делегациин ВНР-тэ хани ёһоор аяншалгын дүүрэхэдэ тус мэдүүлгэ толилогдоһон байгаа. ГДР-эй делегациие СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихт, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Лотар Больц гэгшэд толгойлһон байгаа.

Хитадай компартиин хүтэлбэрилэгшэдэй марксизмда харша үзэл бодол болон политикада эсэргүү эрид шууд тэмсэл хэхэ шухала гэжэ мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

Франциин компартиин XVII съездэ хабаадаха КПСС-эй делегаци Париж ерэбэ

ПАРИЖ, майн 13. (ТАСС). Франциин коммунис партиин Центральна Комитедэй уряалаар ФКП-гэй XVII съездэ байлсахаяа Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци мүнөөдэр Париж ерэбэ. Делегациин составта КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, секретарь М. А. Суслов (делегациин толгойлогшо), КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Украинын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. Е. Шелест, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев оронхой.

АГРЕГАТ БҮХЭНИИЕ БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛГЭХЭ

БЭРХЭЛ ХҮБҮҮД ДАА

Сэлмэг үглөөгүүр. Тэнгэридэ заахашье үүлэн харагданагүй. Баруун хойноһоо һэбшээтэй. Даруу номгон хабарай энэ үглөөгүүр тракторай абяан гансата соностожо, тунгалаг байгаалиие нойрһоонь һэрюулһэндэл болоно.

Тооһо шоройдо харлашаһан, тиибэшье хүхэ үнгэеэ хубираадүй комбинезон үмдэһэн шираг шамбай залуу трактористнууд булад агтануудаа шалгажа, плугуудаа тоһодоно хэбэртэй. «Лаб бата мүнөөдэр ябахаар» гэжэ һанахадаа, хүсэтэ хүлэгтөө мордожо, урагшаа шуумайна.

Бригадын бригадир Цырендоржо Санжижапов тоһоор зууралдашаһан гараа бүдтэ аршаха зуураа, һанаагаа зобоһон мэтэ шарай үзүүлжэ, трактор агтын эзэдүүдэй хойноһоонь шэртэн хараад:

— Эдэш яһалал нэтэрүү, бэрхэнүүд хүбүүд даа. Юушье бүтээжэ шадаха!—гэжэ механизаторай һургуули дүүргээд ажаллажа байһан залуушуул—Ванчин Дашиев, Даша Дашацыренов гэгшэд тушаа хөөрэнэ.

Хабар оройтожо ерээшье һаа, шииг нойто ехээр буужа, газарыемнай ундадуулбал гээшэ. Энээндэнь механизаторнууд урматай. Саашадаа сэлмээл һаань, үдэр һүнигүй ажаллахабди гэжэ тэдэнэр бодожошье байгаа ёһотой. Һүүлэй мэдээ шагнахада, хуушанай механизаторнууд Дондок Жамбалов, тэрэнэй нэрээлтэнь, Рыгзенов гэгшэд хахалалга дээрэ нормоёо хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байба. Мүнөө жэлдэ ажаллажа эхилһэн нөөхи хоёр залуу механизаторнууд баһал 8—9 га хүрэтэр хахалжа, түрүүшүүлтэй ана мана ябалсана.

Бригадын бригадир Цырендоржо Санжижапов хүбүүнэйнгээ нэрээр «Нимбуугай баабай» гэжэ Могсохон нютагтаа алдаршаһан. Тэрэ арба гаратай ябахадаа түрүүшын «колёсно» трактор хаража ехэл һайшааһан, тиихэдэ тракторист болоһойб гэжэ һанаһаншье байха. «Эрэ хүн зориһондоо...» гэлсэдэг, тэрээндэл энэ нүхэрнай тракторист боложо шадаһан. Мүнөө хори гаран жэлэй туршада тракторна бригадын бригадираар хүдэлнэ. Мориной һайниие унаад, эртэ үглөөгүүр айлай газаагуур ябажа, ажалшадтаа даалгабари үгэжэ ябадаг.

«Нимбуугай баабай» наһан соогоо залуу хүбүүдые олоор һургаа. Тэрэнэй заажа һургаһан хүнүүд дүршэлтэй механизаторнууд боложо шадаһаншье байха.

—Ёһотойл ажалша бэрхэ хүн даа,—гэжэ ямар нэгэ сагта «Нимбуугай баабайда» һуража тракторист болоһон Дондок Жамбалов мүнөөшье магтажа байдаг.

Теэд мүнөөдэр тракторист болоод, нүхэр Санжижаповай хүтэлбэрилдэг бригадада ажаллажа байһан эдэ залуу трактористнууд удаахан саг соо хүдэлбэл баһал «Нимбуугай баабайһаа» ехэхэн һургуули абаха байха.

Тракторна бригадын бригадир гээшэ механизаторнуудай гол хүдэлмэриие эрхилжэ, трактор машинануудай һудалыень барижа байдаг хүн ха юм. Энэ хабар нүхэр Санжижаповай бригадынхид ашата жэлэй түрүүшын хабарые бэлэдхэлтэйгээр угтаа. Хабарай тарилгые богони болзорто үнгэргэхые оролдожошье байна.

— Агта хүлэгүүднайшье найдамтай даа. Механизаторнуудһаа болож ажалнай һаатахагүй байха. Һайнаар лэ, оролдосотойгоор ажаллаа һаамнай тарилга удахагүй дүүрэхэ юм,— гэжэ бригадир хэлэнэ.

Энэ бригада Чисаанынгаа совхоз соо түрүү зэргэдэ ябалсажа, хэдэн зуугаад гектарта эртын тарилга хээд байнхай.

К. ВАНДАНОВ.

Хори.

Ороoһо таряа болон тэжээлэй бусад ургамалнуудай баян ургаса абахаар шнидэһэн Мухар-Шэбэрэй управлениин «Коммунизм» колхозой механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Комсомол-залуушуулай Виктор Оленников, Анатолий Федотов гэгшэдэй агрегадууд мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлнэ. Эдэнэр үдэртөө 70—75 гектарта тарилга хэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүрысөөнэй дүнгөөр вымпелдэ хүртэһэн тракторист В. Оленников.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ҮГЭ ХЭРЭГ ХОЁРЫНЬ АЛГАСАНАГҮЙЛ

Таряалан, сабшалан уһалха талаар Бэшүүрэй совхозой хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ Арефий Авдеев, Степан Перелыгин гэгшэд ябана. Эдэнэр 122 гектар газар уһалжа, тэндээ гектарай адагынь 20 центнер горохой ургаса абаха гэжэ шиидээ һэн. Ажалша бэрхэ эдэ хоёр хэлэһэн үгэдөө эзэн болож, Майн 1 хүрэтэр таряалангаа бүхыдэнь уһалжа дүүргэээд байгаа бшуу.

Сабшалан уһалха хүдэлмэридэ Василий Григорьев, Антин Перелыгин, Марк Ткачев гэгшэд баһал эдэбхи үүсхэлтэйгээр, оролдосотойгоор ажаллана. Луговодуудай эршэтэ ажалай ашаар эндэ 360 гектар сабшалан ундалуулагдаад байха юм.

И. ТКАЧЕВ.
хүдөө бэшэгшэ.

Мухар-Шэбэрэй управлени.

Туранхай мал, ехэ хохидол тухай

Байгша оной 1-дэхи кварталай дүн гаргахада, Кабанскын үйлэдбэриин совхоз, колхозуудай управлени гүрэндэ мяха худалдаха түрүүшын кварталай түсэб 212 процент дүүргээ гэжэ тунхаглагдаһан байна. Нёдондоной энэ уеынхитэй сасуулаад үзэхэ болоо һаа, эндэхи ажахынууд 2200 центнер мяха үлүү ехээр гүрэндөө тушааһан. Энэмнай хараха талада нилээд лэ һайн үрэ дүн гэжэ абаһаар хэлэхэ зэргэтэй болонобди.

Гүрэнэй түсэб дүүргэхэ ёһотойбди. Энэ хуулита хэрэг. Зүгөөр тэрэ бэелүүлһэн хэрэгнай шанарайнгаа талаар баһа дээдэ шатада байха зэргэтэй бшуу. Үнэндөө юун болоноб, хараад үзэел даа. Түсэбтэ даабари дүүргэхын хойноһоо тэмсэхэ мүртөө энэ управлениин ажахынууд экономическа талаараа айхабтар ехэ хохидолдо ороно. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, бэлэдхэлэй пунктнуудта тон жэжэхэн аад, туранхай мал тушаагдана. Жэшээнь, гүрэндэ тушааһан үхэрынь дунда зэргээр миил 248 килограмм, гахайнь 54 килограмм татаһан байна ха юм.

Жэлэй түрүүшын гурбан һарада тушааһан үхэрэйнь оройдоол 1,6 процентнь тарган шадалтай гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Тиихэдэ 31 шахуу процентнь туранхай, адаг муу шадалтайда тоологдоһон шуу. Управлени дотор тушаагдаһан бүхы хонин туранхай байшоо, худалдагдаһан гахайнуудай 12 процентнь тогтоогдомол стандартда хүрөөгүй. Иимэ ушарһаа боложо Кабанскын колхоз, совхозуудай гүрэндөө тушааһан 2374 центнер мал туранхай, хатайрдаһан дээрэ тоологдоһон болоно.

Совхозуудай директорнууд, колхозуудай түрүүлэгшэнэр, тэдэнэй главна мэргэжэлтэд ажахынгаа экономикые бэхижүүлхэ, олзо доходоо арьбадхахын тулада гүрэндөө һайса таргалһан мал тушааха гэжэ оролдохо уялгатай байһан һаа, энэ зорилгодоо огто хүрэнэгүй гэжэ тэмдэглэе.

Туранхай аад, жэжэ мал тушаагаад байхадаа, управлениин ажахынууд ямар хохидолдо орооб гэһэн асуудалда тоо баримтануудые дурдан гэршэлээ. Дунда шадалтай малай түлөө түлэдэг сэнгые гол хараа болгон абаад, тоосооень гаргахада, гурба һарын туршада туранхай үхэр, гахайнуудые гүрэндөө тушааһанһаа боложо эндэхид 50,3 мянган түхэриг мүнгэ дутуу оршоһон зэргэтэй болоно.

Энэ талаар Кабанскын совхоз (директорынь нүхэр Хмелев, главна зоотехнигынь нүхэр Быков) бүришье ехэ хохидолтой. Энэ ажахы адаг 12 мянган түхэригэй хохидолдо ороо. Оймородой, Шергинскэ болон Байгалайшье совхозуудта һайн юумэнь баһал үгы, нимэрхүү байдалтай.

Саашадаа иимэ ушарай дахинаа дабтагдахагүйн тулада Кабанскын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд гүрэндэ худалдагдаха малаа һайса түлжөөжэ, таргалуулжа тушаадаг болоһой гэжэ захихаар болоно. Тиигэбэл олзо доходшье оросотой, олон толгой малшье алмагдаха һэн гэжэ һанагдана. Гэбэшье, 2-дохи квартал мэнэ мэнэ дүүрүүтэй байна. Энэ үедэ баһал мал тушаагдаха ёһотой байгаа. Зүгөөр урда ушарһан алдуугаа мэдэржэ, тэрэнээ зайсуулжа, шухала хэмжээ абажа байһан юумэнь даб дээрэ харагданагүй.

А. БУСУРМАНОВ.
Гүрэнэй статистикын Кабанскын инспектурын экономист.

САБШАЛАНГАЙ ЭЗЭН—ЛУГОВОДУУДАЙ ЗВЕНО

Улаан-Удын үйлэдбэриин управлениин начальник Н. Б. ИРИНЧЕЕВЭИ хөөрөөнһөө

Эртын орооһо таряа тарихынгаа, тэжээлэй ургамалнуудай тарилгада бэлдэхынгээ хажуугаар управлениин колхоз, совхозууд сабшалан һайжаруулха, үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал табина. Тиигээшьегүйдэ аргагүй. Юуб гэхэдэ, манай ажахынуудта аяар 26400 гектар сабшалан бии гээшэ. Энэмнай айхабтар ехэ баялиг бшуу.

Сабшалангаа һайнаар харууһалжа, жэл бүри үбһэ ногооной баян ургаса абадаг түрүүшүүл, түрүү ажахынууд олон. Жэшээнь, Ехэ-Куналейн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз жэл бүри дунда зэргээр гектарай 25 центнер хүрэтэр үбһэ абадаг. Мүн «Маяк», «Дружба» колхозууд гектарай хорёод центнер үбһэ һүрилжэ абадаг заншалтай. Шадабари ехэтэй луговодууд гектарай 40—50 центнер үбһэ хуряадаг. «Улаан Оронго» колхозой суута луговод Лодой Хишектуев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Федор Ферифонтович Рыжаков болон бусад жэл бүри гектарай 50—60 центнер хүрэтэр үбһэ үтэг дээрэһээ сабшадаг.

Теэд энээнһээ урагша жэлдэ эдэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл бүгэдын шадабари боложо шадаагүй байшоо.

Юрэдөө сабшалан һайжаруулха талаар агротехническэ эрилтэнүүд бэелүүлэгдэдэггүй үлэшэдэг һэн. Эгээл энэ шалтагаан дээрэһээ манай управлениин колхозууд һүүлэй 5 жэлэй туршада гектар бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр оройдоо 9,1 центнер үбһэ хуряаһан байха юм.

Энэ жэлдэ партиин ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлэн, хүдөө ажахыгаа ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ зорилгоор манай колхоз, совхозууд адуу малай шухала тэжээл болохо үбһэ ногоо горитойгоор ургуулжа абахые оролдоно.

Хаа хаанагүй луговодуудай тусхай звенонууд эмхидхэгдэжэ, тэдэнэртэ сабшалан даалгагдажа үгтөө. Тиимэ тусхай звенонуудта мүн техникэ үгтөө, агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ түсэб хүргэгдөө һэн. Луговодуудай звенонуудта туһалхын тула хэдэн олон хүнүүдэй хабаадалгатай воскресникүүд үнгэргэгдөө, тэдэнэртэ мүн малшад туһална.

Сабшалан һайжаруулха талаар илангаяа Онохойн, Эрхиригэй совхозууд, «Улаан Оронго», «Коммунизм», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта, бусадшье ажахынуудаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Жэшээнь, Онохойн совхоздо дэгнүүлтэй 1044 гектар сабшалан дискэтэй лущильнигаар элдүүрилэгдээ. Хүбхэн ургаһан 530 гектар сабшалан борнойлогдоо. Лущени хэгдэһэн зарим сабшалан хүндэ катогоор нягтаруулагдаһан байна.

Гадна энэ совхозой луговодууд сабшалангаа араатай катогоор элдүүрилнэ. Тиимэ каток хэхын тула 50—60 сантиметр диаметртэй, 2 метр утатай бүдүүн модон абтана. Тэрээндээ шатарай хюлгын гуримаар хоорондонь 10—10 сантиметр зайтайгаар түмэр шүдэнүүдые һуулгана. Иимэ катогоор сабшалан элдүүрилхэдэ угаа зохид, гансахан энээнһээ боложо, ногооной ургаса хараатай дээшэлдэг гэжэ түрүүшүүлэй дүршэл һургана бшуу.

Мүнөө жэл ажахы бүхэн сабшалангаа ехээр борнойлһон, дискэтэй лущильник ябуулһан. Эдэ үдэрнүүдтэ Онохойн совхозой луговодуудай жэшээгээр хаа хаанагүй шүдэтэй катогууд түхеэрэгдэжэ байна. Энэ хүдэлмэри «Улаан Оронго», «Коммунизм», «Дружба», Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта урагшатайгаар ябуулагдажа захалаа.

Энээнэй хажуугаар сабшалан уһалалгада гол анхарал табигдана. Майн 5-най мэдээгээр 8 мянга гаран гектар сабшалан уһалагданхай. Тэрэ тоодо һайрамаар 3698 гектар, ханаабаар 3787 га, бүлүүр станцяар—122 га ундалуулагдаа. Энэ хүдэлмэри мүнөө түлэг дундаа ябана. Сабшалан уһалалга илангаяа Онохойн совхоздо, «Улаан Оронго», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо эмхитэйгээр ябуулагдаа... Олохон колхозуудай сабшалан дээрэ хахаа гаража, нилээд ехэ шииг олгоо.

Луговодуудай звенонууд сабшалан дээрээ аргал шэбхэ гаргажа тарааха, үтэг дараха талаар ехэ оролдолго гаргана. Һүүлэй мэдээгээр 20 гаран мянган тонно шэбхэ гаргагданхай. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод Федор Рыжаков ханаабайнгаа захаар наг шэбхээр хэлхы баал хээд, тэрээн руугаа уһа табина. Иигэжэ сабшалан шэбхын шүүһээр уһална ха юм.

Колхоз, совхозуудай луговодуудай звенонуудта 500 гаран ху[...] лана. Эдэнэр сабшалангай [...] эрид һайжаруулха, муу [...] газартань олон жэлэй ногоо[...] һэ тари хахэмжээнүүдые аб[...]

Гэхэ зуура луговодууд[...] түлөөһэ гуримшуулха, т[...] абтаһан үбһэнэй зэргээр [...] тэдэнэртэ нэмэлтэ түлөөһэ [...] үбһөөр үгэхэ гурим ажахы[...] хёогдонхой. Жэшээнь, [...] колхоздо гектарай 19—20 [...] үбһэн абтабал, түсэбһөө га[...] луулагдаһан центнер бүхэн[...] луговодуудта 50 мүнгэ [...] түлөөһэ үгэхөөр харааллаа. [...] колхозойхид гектарай 20 [...] абаха түсэбөө дүүргэбэл[...] нер бүхэнэй түлөө 13 мүнгэ, [...] һөө гадуур абтаһан центнер [...] 26 мүнгэ түлэхэ гэжэ шиид[...] ровай нэрэмжэтэ колхоз [...] 10—12 центнер үбһэн абтаба[...] луулагдаһан үбһэнэй 1 про[...] 13—15 центнер хуряагд[...] процентыень луговодуудта [...] тогтооһон байна.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулга[...] бэелүүлжэ, байгша ондо нуга [...] лангай ургаса эрид дээш[...] зорилготойбди. Тиигэжэ ни[...] адуу мал, нэн түрүүн хони[...] гөө шэмэтэ үбһөөр хүсэд ха[...] мнай лабтай.

Степан Яковлевич Максимов Хяагтын управлениин «Родина» колхоздо луговодоор ажаллажа байдаг. Тэрэ жэл бүри сабшалан дээрэһээ үбһэ ногооной баян ургаса абана. Луговод Максимов хабар эртэ һайрамай уһаар сабшалан уһалжа эхилдэг. Тэрэнэйнгээ һүүлдэ зунай эхин багаар мүн лэ сабшалангаа голой уһаар уһалжа, һайн ургаса ургуулхые оролдодог юм. Энэ жэлдэ нүхэр Максимов даажа абаһан участогаа нэгэ дахин уһалжа дүүргээд байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Я. Максимов сабшалан дээрээ ажаллана.

А. КЛИМОВЭЙ фото.

ЭХЭ, ЭСЭГЭНЭР ХАРЮУСАГ ЛЭ

(Городой түрэлхидэй конференциһээ)

Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ асуудалаар гэр бүлынхидэй, олониитэ эдэбхитэдэй городой конференци һаяхан болобо. Үхибүүдые, хуулиин наһа гүйсөөдүй залуу хүбүүд, басагадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гэр бүлынхидэй, олониитэ эдэбхитэдэй үүргэ улам дээшэлүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Партиин Улаан-Удын горкомой секретарь нүхэр **Л. Я. Похосоев** энэ асуудалаар элидхэл хэбэ.

Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байһан олониитэ эдэбхитэдэй, гэр бүлынхидэй, ниитын эмхинүүдэй—түрэлхидэй комитедүүдэй, эхэнэрэй соведүүд болон бусадай хүдэлмэри тухай элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд тогтон хэлэбэ.

Багшанарай, һурагшадай, түрэлхидэй, олониитын—эдэ дүрбэн эмхинүүдэй хүсые нэгэдүүлбэл, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ һайн үрэ дүн туйлагдахань лабтай. Энэ талаар Улаан-Удэ станциин вагонно депогой хүтэлбэрилэгшэд, ниитын организацинууд үхибүүдые, хуулиин наһа гүйсөөдүй залуушуулые хүмүүжүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Эндэ нэмэл партийна суглаан хэгдэбэ. Ниитын журам эбдэдэг үхибүүдтэй эхэ, эсэгэнэр энэ суглаанда уригдажа, хүмүүжүүлгын асуудалаар ехэ хөөрэлдөөн болоһон байна. Депогой партийна, профсоюзна организацинууд муу һурадаг, журам эбдэдэг һурагшадай шалтагаан тодорхойлдог, гэртэхидтэйнь зохихо хүдэлмэри ябуулдаг, бүхэли классые шефтээ абадаг болонхой. Энэ талаар мөөрын цехэй хүдэлмэришэд, технигүүд һайн жэшээ харуулдаг. Хуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдые ажалда оруулдаг байна. Эндэхи комсомолшууд һургуулида пионервожата боложо хүдэлдэг болонхой.

Һурагшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ түрэлхидэй үүргэ ехэ байһаниинь ойлгосотой, энэ үүргэ харюусалгые улам дээшэлүүлхэ шухала гэжэ элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд **Скосырский** (1-дэхи һургуули), **Абагаев** (ЛВРЗ), **Чупров** (49-дэхи һургуулиин түрэлхидэй комитедэй түрүүлэгшэ), **Акилова** (телеграфно-телефонно станци) болон бусад тэмдэглэбэ.

Улаан-Удэ городой Куйбышевай үйлсын 35-дахи байшанда ажаһуудаг түрэлхид үхибүүдые хүмүүжүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Эдэнэр түрэлхидэй совет һунгаа. Эдэбхитэй, энэ ажалда дуратай А. Н. Молчановые соведэйнгээ түрүүлэгшээр һунгаа юм. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие нүлөө ехэтэйгээр ябуулхын тулада эндэхи түрэлхид пионернүүдэй, залуушуулай—иимэ хоёр соведүүдые байгууланхай. Эндэхид өөһэдын гурим журамтай: багашуул үдэшын 9 саг болотор, ахамад классайхид үдэшын 10 саг болотор газаагуур ябаха ёһотой. Муу сэгнэлтэтэй һурагша эндэ байхагүй.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводто һургуулиин үхибүүдые, мүн хуулиин наһа хүрөөдүй хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлхэ талаар туһатай, үрэ ехэтэй хүдэлмэри ябуулагдажа байдаг. Энээн тухай заводой профсоюзна комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **Абагаев** конференциин делегадуудта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Тус заводой партийна, профсоюзай организацинууд һургуулинуудтай нягта холбоо барисаатай байдаг, зохихо туһаламжа үзүүлдэг, түрэлхидтэй, тэдэнэрэй һуудаг, байдаг гэр байрадань хүдэлмэри ябуулдаг гуримтай. Энээнһээ гадна хуулиин наһа гүйсөөдүй хүбүүд, басагадтай тусгаар хүдэлмэри ябуулдаг болонги. Эндэ тусхай комисси байгуулагданхай, хуулиин наһа хүсөөдүй үхибүүд-хүдэлмэришэдые онсо анхаралдаа абанхай.

Мүнөөдэр ябуулагдажа байгаа хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хадаа үглөөдэрэй мэргэжэлтэдые—коммунизм байгуулагшадые бэлдэнэ гээшэ. Тиимэһээ мүнөө үе сагай энэ гол үндэһэн асуудалнуудай нэгэн болохо коммунис хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам һайжаруулха, [...] лөө ехэтэй болгохо тухай, энэ [...] тэ түрэлхидэй, олониитэ эд[...] дэй үүргэ дээшэлүүлхэ тухай [...] ференци дээрэ ехэ ярилдаа[...] тодорхой дурадхалнууд оруу[...] энэ хэрэгтэ тохёолдодог дут[...] нууд элирүүлэгдээ.

Һурагшадые хүмүүжүүлхэ[...] гые имагтал һургуулида тохо[...] хижо болохогүй байһаниинь [...] сотой. Гэбэшье олон газарта [...] хэрэг анханайнгаа һуури[...] шаа болоногүй, предприяти[...] зургаанууд, олониитэ ту[...] үхибүүдые хүмүүжүүлхэ [...] хамсыгаа шуужа ороодүй ба[...] Жэшээнь, Железнодорожно [...] промышленна бүхы предприя[...] тус тустаа һургуулинуудые [...] абанхай, тэндээ зохихо хүд[...] ябуулха, туһаламжа үзүүлхэ [...] байгаа. Теэд үнэн дээрээ [...] үзэхэдэ, имагтал зарим зари[...] хүүд, участогууд үхибүүдые [...] мүүжүүлхэ хэрэгтэ үнэхөөр[...] хүдэлмэри ябуулжа байдаг гэж[...] рэнхэй.

Жэшээнь ЛВРЗ-гэй, «Эл[...] машина» заводуудай олон [...] хүүд хүүгэдэй хэдэ хэдэн к[...] тивүүдтэ туһаламжа үзүүлхэ[...] той аад, баһал юушье хээгү[...] һан шэгээрээ. Оролдоо хада [...] шагүйгөөр гуримаа алдаһан, [...] гаан үхибүүн байхагүй гэжэ [...] байдалшье харуулдаг, баг[...] хүмүүжүүлэгшэдэй дүй дүрш[...] тодорхойлдог байна. Энээнда [...] жэшээ харуулая. Саша Ефр[...] заһаршагүй һурагша гэжэ то[...] байһан. Энэ хүбүүн муу һур[...] гадна гурим журам эбдэхэ, [...] хэжэ үгэхэгүй—иимэл хүйхэр[...] Гурбадахи классаа һууһан[...] намтартай. Теэд нэгэ класста [...] дохи жэлээ һууха гээшэмнай [...] гуулияа хаяха түрүүшын ал[...] юм даа. Энэ хүбүүншье тар[...] ла орууҭай байһан юм. Теэд [...] предприятиин хүдэлмэришэн [...] Тетерин түрэлхидэй ком[...] даалгабаряар энэ хүбүүнтэй [...] хүдэлжэ эхилбэ. Жэлэй тур[...] Саша хүбүүнтэй хүдэлһэнэй [...] М. С. Тетерин түрүүшын үр[...] хаража эхилбэ. Саша заһарж[...] лээ. Иигэ иигэһээр мүнөөхи [...] 3-дахи классаа дүүргэжэ, [...] класста оробо. Мүнөө һайн [...] байдаг.

Энээнтэй хамта үхибүүдээ [...] жүүлхэ хэрэгтэ ямаршье һа[...] бидаггүй эхэ, эсэгэнэрые кон[...] цидэ хабаадагшад эрид [...] шүүмжэлбэ. «Бидэнэр үхи[...] түрөө гаргаабди, эдеэлүүлн[...] салуулнабди. Эдээниие хүмүү[...] хэ, болбосоруулха, хүл дээр[...] биха гээшэ таанад, багшанар[...] лективүүдэй, һургуулинуудай [...] Энээнэй тулада гүрэнһөө сал[...] һэ абанат, өөһэдынгөө уялга [...] гэгты. Бидэнэршье бултадаал [...] тустаа ажалтай зонууд ба[...] Манай хэхэ юумэ ондоо хүн [...] гээд ябадаггүйбди» гэжэ сэс[...] түрэлхид бии байха гэжэ үгэ [...] шэд нүхэр **Сверкунов** [...] **Аугуль** (ГПТУ) болон бусад [...] лэбэ. Жэшээнь, мяха- комб[...] комбинадай хүдэлмэришэд Ба[...] Дегтярев, Шарников, Стрел[...] Миронова болон бусадай [...] һургуулида һурадаг үхибүү[...] һурана. Һургуулидаашье, үйл[...] заагууршье ором дүрим[...] аашалалдана. Гэр бүлэдөө [...] шанга заршамтай байгаа һаа, [...] иимэ муу алдартай байхагүй [...]

Эдэ бүхы дутагдалнуудые [...] гаар шүүмжэлхэтээ хамта [...] ренцидэ хабаадагшад муу [...] тай, архи уугаад, элдэб ааша[...] гадаг эхэ эсэгэнэрые шоо [...] шобто хараһан байна. Богон[...] лэхэдэ, үхибүүдые хүмүүж[...] түлөө эхэ эсэгэнэр сахя хар[...] лэ гэжэ конференцидэ хабаа[...] сэхэ һанамжалба.

Үхибүүдые хүмүүжүүлэн [...] соруулха хэрэгтэ багшанарай [...] лективүүдэй, олониитэ орган[...] нуудай, түрэлхидэй хүсэл ор[...] го нэгэдүүлжэ шадабал, амж[...] туйлагдахань дамжаггүй.

Д. ЖУГДУРОВА.

ЮРЫН АЖАЛША ЭХЭНЭР

Ехэ цехэй дундуур харбан гараһан түмэр рельснүүд дээгүүр мантан томо электровозууд жэрылдэнэ. Тэдэнэй эгээн саана байһан «ВЛ-60» электровозые тоһолиг болошоһон комбинезонтой, наһатайнаг, нэгэ эхэнэр заб̆да залигүй арилган, аршана. Эдэ электровоз, тепловозуудые арилган аршажа тоһододог хүмнай Улаан-Удын Ленинэй ордента локомотив-вагон заһабарилгын заводой локомотив задалдаг цехэй эгээл суутай, солотой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн Кристинья Трофимовна Иванова гээшэ. Кристинья Трофимовна, мүн тэрэнтэй суглаа хүдэлдэг Ольга Ивановна Соловьева, Наиля Низамудзяновна Низамудинова болон бусадай дүүргэдэг энэ ажалынь цехэй үйлэдбэридэ нилээд ехэ ашатай байха юм.

— Хэрбээ электровозууд, тепловозуудай орео нарин частьнуудые хайша хэрэгээр арилгаа һаа, тэдэнэй заһабарилгань удааржа, ганса цехтэ бэшэ, харин бүхы заводой хүдэлмэридэ һаад ушаруулагдаха юм. Энэ хүдэлмэриин һаатаа һаа, экономическа талаараа ямар тарганын хэгдэхэ байһые бидэнэр тооложо гарганхайбди, — гэжэ цехэй начальник М. П. Суворов хөөрэнэ.

Начальнигай иимэ сэгнэлтэ тусгаар үндэһэ һууритай, тоо баримтаар гэршэлэгдэһэн байха юм. Жэшээлхэдэ, энээнһээ урда нэгэтэ иимэ элитэ ушар тохёолдоо һэн. Нүхэр Ивановатай сугтаа ажалладаг залуу хүдэлмэришэн Ирина Трифонова нэгэтэ локомотивай гол хубинуудай нэгэн болохо поршневой деталиие тоһоной үлэгдэл, шоройһоо мууса аршаа бэлэй. Энэ хүдэлмэришэнэй ажалдаа алдуутайгаар хандаһанһаань боложо, заһабарилгада задалагдаһан локомотивай деталь эртээнһээ харагдаһан графигай ёһоор тушаагдаагүй һэн.

Нүхэр Иванова республикымнай промышленностиин гигант болохо тус заводто 1949 онһоо эхилжэ, арбан табан жэлэй туршада ажаллахадаа, эрхим амжалта туйлана. Тэрэ 1961—1962 онуудай туршада үйлэдбэриингөө даабариие һарада 108—110 процент дүүргэдэг байбал, нёдондо жэлһээ эхилжэ 115—120 процент хүргэжэ, ажалаа эрхим шанартайгаар бүтээнэ. Жэшээлхэдэ, түүхэтэ долоон жэлэй зургаадахи жэл — байгша ондо — коммунис ажалай ударник К. Т. Иванова ажалайнгаа бүтээсые бүри ехээр дээшэлүүлжэ, цехэйнгээ хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй.

Кристинья Трофимовнатай сугтаа 1961 онһоо ажалладаг залуу хүдэлмэришэн Наиля Низамудинова эгэшэ нүхэр тухайдаа хөөрэнэ:

Суута хүдэлмэришэнтэй сугтаа ажалладаг Ольга Ивановна Соловьева эгэшэ нүхэрөө зүрхэнэй иимэ баяраар магтана:—Кристинья Иванова гансашье манай бригадын бэшэ, харин бүхы цехэймнай ёһотойл замаймнай залуурша гээшэ. Бидэ, залуу хүдэлмэришэд, ажалай баян дүй дүршэлтэй танилсан, эгэшэ нүхэрһөө жэшээ абан ажалланабди.

«Мүнөө та ямар зорилго урдаа табяад ажалланат,—гэжэ асуухада:

— Долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалис мүрысөөндэ хабаадажа, дүрбэн һара хахадайнгаа үйлэдбэриин түсэб дүүргээд, түрүүшын хахад жэлэй даабариие 125 процент дүүргэхэбди,—гээд тэрэ харюусана.

Д. ШАГДУРОВ.

ДАТХАНОВАЙ БРИГАДА АЛДАРТАЙ

Сэлэнгэ мүрэнэй туласада адагта хэды һайхан үзэсхэлэнтэ газарнууд бииб. Байгал далайда шудхаһан олон һалаа, татуурнууд... Эндэхи ольторогой нэгэндэ загаһашадай байрладаг Хярауз гэжэ һуурин оршодог. Тэндэ Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашад үбэл, зунгүй байрладаг юм.

Мүнөөшье эндэ тус колхозой загаһашадай хоёр бригада хүдэлмэрилнэ. Эршэтэ ажалаараа суутай болоһон Л. Б. Датхановай бригада зунайнгаа сезондо бэлдэжэ байна.

— Манай бригадир ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ загаһашан юм. Хэды һайн нүхэршье һаа, бригадынгаа гэшүүдтэ шанга эрилтэ табидаг заншатай, — гэжэ сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь хэлэдэг.

Тэдэнэй иигэжэ хөөрэхэнь зүйтэй. Үнэхөөрөөшье Леонтий Балтаевич бэрхэ, дүй дүршэлөөр баян хүн. Колхозой загаһашадай бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тэрэнэй даадаг бригада нэгэнтэ бэшэ эрхимлэжэ гараһан, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Үнгэрһэн үбэлэй үедэ загаһа бариха түсэбөө тус бригада хоёр дахин дүүргээ.

— Түе бригадынхид далайда гарахадаа хооһоор бусадаггүй, ходо олзотой бусаһан лэ байдаг. Хайшан гэжэ хүдэлхэдөө иимэ амжалта туйланаб гэхэдэ, бригадир ажалаа зүбөөр эмхидхэдэг, ажалай журам наринаар сахигдадаг байна. Далайда гарахаһаа урид хамаг зэр зэмсэгээ һайнаар шалгадаг, хэрэгтэй юумэеэ эртээнһээ бэлэдхэдэг заншалтай.

— Загаһа барилга миин юрын ажал бэшэ, гүльмэ, губшуураа һайнаар, эртээнһээ бэлэдхээгүй һаа, олзо олохобди гэжэ найдахаар бэшэ, — гэжэ бригадир Датханов хөөрэдэг.

Нүхэр Датханов хүдэлмэриингөө баян дүй дүршэлдэ залуушуулые олоор һургана. Тэдэнэй зариманиинь багшатаяа суг ажаллажа, бэрхэ загаһашад болонхой. Жэшээлхэдэ, А. С. Сушнеев, О. М. Антропов — болон бусад далайһаа олзо багатайгаар үсөөн бусадаг. Үбэлэй нэмэрүүн хүйтэн, хабар, зунай һалхи шуургатайшье сагта ажалаа таһалдуулдаггүй, түсэбөө үлүүлэн дүүргэхые оролдодог байна.

Мүн Николай Есауловай даадаг хоёрдохи бригада баһал һайнаар хүдэлмэрилнэ. Энэ бригада үнгэрһэн үбэлэй үедэ 200 гаран центнер загаһа барижа, даабаряа 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэһэн байна. Бригадын гэшүүд Василий Ишигенов, Балдахай Бологотов, Гаврил Карпов, Татьяна Хасидаева болон бусад бэлэдхэлэйнгээ хүдэлмэри илангаяа эдэбхитэйгээр ябуулна.

Зураг дээрэ: загаһа баригшадай бригадир Л. Б. Датханов губшуураа шалгажа байна.

Г. ХАГОЕВ.

Иимэ ушарнууд бү дабтагдаг!

Улаан булангай һаруул уужам таһалга соо сэмбээр хушагдаһан столой саана табан хүн жэрылдэн һууна. Тэдэнэй урда бага хэсылдин алдаад, урагшаа, хойшоошье хаража ядаһан, нюур шарайнь улайшаһан залуу эхэнэр зогсоно.

— Үгы, ямар шалтагаанаар аяар арба гаран хоногто ажалдаа ерэнгүй, хаана ябана гээшэбта?

— Үбшэлөөб?..

— Үнэндөө үбшэлһэн һаа, ажалһаа сүлөөлдэг хуулита үнэмшэлгэ эмнэлгын газарһаа асархаяа янат? Үбшэлһэн үдэрнүүдэйтнай түлөө предприяти мүнгэшье түлэнэ ха юм. Харин энэ тэрэ худал, үнэн справка асаржа, фабрикынгаа дирекци, өөһэдынгөө нүхэдыешье мэхэлхэ гэжэ яаха юм?

— Мэдэнэгүйб...

Һаяхан иимэ ушар Улаан-Удын нооһо угаадаг фабрикада болобо. Фабрикын хүдэлмэришэн, залуу эхэнэр Римма Бадарханова гэгшэ ямаршье шалтагаангүй аад, ажалдаа ерэдэггүй, үнгэржэ ерэхэдээ ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг болоо һэн. Энэ хэрэгые һаяхан эндэ эмхидхэгдэһэн нүхэдэй сүүд хаража үзэбэ. Столой саана һуугаашаднай — фабрикын хүдэлмэришэд П. Кобелев, М. Гошпи, мастер П. Леповщиков болон бусад. Фабрикын дэргэдэ нүхэдэй сүүд эмхидхэгдэһээр үнишье болоогүй. Тиибэшье тэдэнэр ниитын гурим эбдэгшэдтэй хайра гамгүйгөөр тэмсэжэ эхилээ.

Нооһо угаадаг фабрика — залуу предприяти. Тиибэшье энээнһээ урда тээ ажалай журам эбдэһэн, архи тамхи ажалай үедэ залгиһан хүнүүдшье фабрикада ушарагша һэн. Үйлэдбэриин командирнууд — мастернууд дутуу дундануудые саг соонь элирүүлдэггүй, олоной урда гаргадаггүй, гаргаашье һаа, «Халаахай», «Сатирын сонхо» гэхэ мэтын ханын газетэдэ ёһо тэдыгээр зураад лэ дүүргэдэг байгаа.

Нүхэдэй сүүдэй зүблөөндэ хабаадаһан олон хүн үгэ хэлэбэ. «Хүрөө, иимэ ушар хожом бү дабтагдаг». «Ажалай журам эбдэгшэдтэй хайра гамгүй тэмсэе» гэһэн үгэнүүд зэдэлнэ. Римма Бадархановагай тэрэ мэхэлһэн муухай ябадал олоной зэбүүрхэл түрүүлбэ. Үгэ хэлэгшэд Федосеева, Ильина, Васильев, Сукнев гэгшэд Римма Бадархановае хатуу шангаар шүүмжэлээ.

Нүхэдэй үгэ гээшэмнай юунһээшье үнэтэй. Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо гэлсэгшэ гүб даа. Нүхэдэй һэшхэлые тэбшэжэ ядан зогсоходоо, ямар эшхэбтэр гээшэб! Газар руу орошоһойб гэмээр.

Нүхэдэй сүүд нүхэр Бадархановае ажалай хуулиин ёһоор хэһээбэ. Саг зуурын болзороор түлбэри багатай хүдэлмэридэ тэдэниие эльгээхэ гэһэн дурадхал фабрикын дирекциин үмэнэ табигдаба. Энээнтэй хамта Октябрьска районой эмнэлгын газарнуудай тамгатай саарһанууд тоо, дансагүйгөөр хадагалагдадаг, хэнэйшье гарта орохоор байна гэһэн мэдээсэл Буряадай АССР-эй Элүүрые хамгаалха министерствэдэ дуулгагдаба.

...Нооһо угаадаг фабрикын сүүд ажалай, олониитын журам сахиха хэрэгтэ иигэжэ оролсодог лэ.

Г. БАТУЕВ.

СЭГЭЭ ГАРГАДАГ ФЕРМЭ БАРИБАЛ, ЯМАР ТУҺАТАЙБ?

БУРЯАД зомнай эртэ урда сагһаа хойшо гүүнүүдые һаажа, сэгээ абадаг байһан. Энээнэй мүнөөшье ямар аша туһатай байдагые хүнүүд мэдэнэ ёһотой.

Гүүнэй һүн гансашье эмнэлгын талаар хэрэглэгдэнэ бэшэ, мүн хүнэй ууҗа, ундаяа харюулжа байхадашье бэедэ һайнаар нүлөөлдэг шуу. Сэгээе үхэрэй һүнтэй сасуулхада 20 процентээр ехэ саахартай, 10—20 дахин ехэ «С» витаминай зүйлтэй байдаг. Адуу үсхэбэрилжэ байдаг ажахынуудай дүй дүршэлһөө харахада, гүүнүүдэй унагадые садхаажа байгаад, хажуугаарнь гүүн бүриһөө 400-500 литр сэгээ абажа болохо юм. Тиихэдэ сэгээ һаадаг тусхай фермэнүүдтэ энээнһээ бүри дээгүүр, зарим гүүнүүдһээ үдэртөө 15—25 литр хүрэтэр гэхэ гү, али һааргдажа байһан үе соонь 2—3 мянган литр сэгээ абана. Харин унагадта уулгахада сүүдхэдээ 8—10 литрынь хэрэглэгдэдэг шуу. Энээнһээ тухайлхада гүүнүүдые барижа байһан фермэнүүд сэгээ горитойгоор абажа байха аргатай ха юм.

Сэгээ һаалгын аша туһатай байһан дээрэһээ город шадар, томо томо тосхонуудай болон курортнуудай ойро байдаг ажахынууд гүү олоор барижа, тусхай фермэнүүдые эмхидхэхэ байгаа. Тиимэ фермэдэ 50 толгой, мүн тэрэнһээ олошогшье гүүнүүдые харууһалжа болохо. Зүгөөр сэгээ абадаг ажахынууд адуун һүрэгөө олошоруулжа, һү ехэтэй һайн гүүнүүдые шэлэхэ ёһотой. Гүүнүүдые баридаг тусхай фермэдэ хүндэ ашаа шэрэдэг, томо бэетэй азарганууды байлгахада таараха юм. Юундэб гэбэл: тиимэ үүлтэртэ азаргын унаган түлжэхэдөө өөдэргэн, бэшэ үүлтэрэй адуунда орходоо һү ехэтэй гүүнүүд болодог.

ФЕРМЭНҮҮДЭЙ ажалынь ямараар эмхидхэхэб? Гүүнүүдые апрель, май һара соо унагалуулаад, майн 15-һаа эхилжэ сентябрь һара гаратар гэхэ гү, али 100—110 үдэрэй туршада сэгээ һаахада болохо байна. Энэ үе соо гүүн бүхэн адагынь 400-500 литр сэгээ үгэхэ байха.

Сэгээ һаалгаһаа ямар аша оруулжа болохо байнаб гээд харайбди. Нэгэ фермэдэ 50 гүү барижа байхадаа үдэртөө 4 дахин һаагаад, толгой бүриһөөнь 4—5 литр һү абабал, эдэ гүүнүүдһээ хамта 220 литр, тиихэдэ сезон соо бүхыдөө 242 центнер сэгээ һааха байнабди. Жэшээлхэдэ, нёдондо уушханай үбшэ эмшэлдэг санаториин хамһабариин ажахы гүүнэй һү һаажа, литрыень 50 мүнгөөр худалдаа һэн. Мүнөө жэлдэ тэрэнь 70 мүнгэтэ байхаар түсэблэгдэнхэй. Хэрбээ дунда зэргээр литр бүриин 60 мүнгөөр абахада 242 центнер сэгээ абаһан фермэ хамта 14520 түхэригэй олзо оруулха бшуу. Тэрэнһээ гадна, гүүнүүдһээ абтаһан унагад 7—9 һара соо байлгагдаад, дунда зэргээр 2 центнер шэгнүүртэйгээр худалдагдана. Энээнһээнь 6500 түхэригэй олзо нэмэжэ орохо, бүхыдөө фермэдэ 21 мянга гаран түхэригэй олзо доход абтаха болоно.

ТИИГЭЭД иимэ фермэ ямар гаргашатай байхаб? 50 гүү баридаг фермэдэ 3 адуушан, 2 һаалишан, нэгэ мастер ажаллаха ёһотой. Эдэ зургаан хүндэ салин түлэхэдэ, үбһэ тэжээл болоод ажалай бусад гаргашадань 12180 түхэриг ошохо. Тиигэхэдээ жэлэй тоосоондо 9 мянга шахуу түхэригэй сэбэр олзо абтаха жэшээтэй.

Гүүнүүдһээ сэгээ һаажа байхада гансашье мүнгэн олзо ороно бэшэ, харин хүнэй бэе эмшэлэгдэнэ. Энэ талыень бодолсоо һаа, сэгээ абалгын ямар удха шанартайнь элеэр харагдана ха юм даа.

Ушар иимэһээ манай республика дотор Хориин управлениин Анаагай совхоздо, Яруунада — Нарһатын совхоздо, Хяагтада — Хираанай адагай курортын дэргэдэ, Баргажанай Дэрээнэй совхоздо, Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Түнхэнэй «Восточные Саяны» колхоздо болон бусад ажахынуудта сэгээ абадаг тусхай фермэнүүдые эмхидхэхэдэ болохоор һэн гэжэ һанагдана.

А. БАЛДАЕВ,
Улаан-Удын малай үүлтэр һайжаруулха талаар түрүү станциин главна зоотехник.

РЕДАКЦИҺАА: Адуун һүрэг олошоруулжа, һү сэгээ бэлдэхэ тушаа асуудал А. Балдаев табина.

Ажахын ударидагшад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон уншагшадай зүгһөө энэ асуудалаар өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые редакцида эльгээжэ байбалынь һайн бэлэй.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной майн 15.

Багшын бодомжонууд

ЗУНАЙ АМАРАЛТАДА...

...й һүүлшын хонхо ханхи... һургуулинуудта хашаал... Үхибүүдэй амарха, сэн... зунай амаралта эхил... ургуулиин багшанар иишэ ...ража, һургуули соо хон... Зунай амаралтын хэды ...вань, сентябриин нэгэн ... ерэхэ.

...ай жэл эхилээд, түрүү... алнүүдые үнгэргэжэ бай... юумэн харагдадаг: зарим ...сай үхибүүд һуралсалай ...тэ яһала түргэн гүймэгэ ...рэнээ уран гоёор хөөрэ... байһан аад, һуралсалай ...ай эхилхэдэ хамаг энэ ...лаа мартажархиһан, шэ... уншуулжа, бэшүүлжэ һур... тай болоод байдаг. Тиихэ... зарим ахалагша классай һуралсалай шэнэ жэлэй ... мүн баһа үнгэрэгшэ жэ... мартажархиһан, диктант ... олон алдуу гаргажа, сочи... ...хэдээ, түрүүшын жэлэй... ...оо, арай гэжэ үреөлыень ...лдуу олонтой болоод бай... юумэ хараад, зарим баг... ...гэжэ хэлсэдэг: түрүүшын ...й жэлдэ тэрэ энэ багшам... ...ар заагаа, «хэтэрүүлэн хэ... ...айшоо. Игэжэ хэлэһэн, бо... ...ша эрилтэ ехэтэй багша болохом гээд, зарим газарта һурагшадай сэгнэлтые даражархидаг байна.

Теэд юундэ зарим үхибүүд һуралсалай жэлэй эхиндэ тиимэ муу болошоһон байнаб, бүхэли жэл соо үзэһэнөө юундэ мартана гээшэб? Энээндэ гансахан лэ харюу байха гэжэ һанагдана. Иимэ үхибүүд зунайнгаа амаралтада ном гартаа баринагүй. Жэл соогоо уншаһан, үзэһэн учебнигүүдэ зунай амаралтада дахин дахин уншаха гэхэ бэшэ, теэд уншаадшье байгаа хадань үлүү ошохогүй. Үхибүүд зунайнгаа амаралта соо харин уран зохёолой номуудые олоор уншаг лэ!

Энэ талаар эхэ эсэгэнэрэй үүргэ тон ехэ. Хэрбээ тэдэнэр хиналта хүтэлбэри хэжэ, үхибүүдтээ номуудые уншуулжа шадабал, һуралсалайнь болоод, бүхы юрэнхы хүгжэлтэ, болбосорол тушаань ехэ юумэ хэхэ байна. Энэ харюусалгатай ба удхатай хүдэлмэрие эхэ, эсэгэ бүхэн саг үргэлжэ, бодомжотойгоор хэхэ зэргэтэй. Жэшээнь, манай Монгой найман жэлэй зургаадахи класста Самбу гэдэг хүбүүн номуудые багаар уншадаг дээрэһээ тулюураар һурадаг. Тэрэ хүбүүнэй эсэгэ хүбүүндээ ном уншуулха гэжэ оролдодог. Теэд хайшан гээд оролдоно ааб гэхэдэ, энэ нүхэр Самбугаа ном уншанагүйш гэжэ хараажа, хашхаржа байха, заримдаа тэрэ хүбүүнэй нюрга руу бэһэшье буужа байдаг. Хаража байхада, хүбүүе игэжэ баалахада, шангалхада, тэрэ номдо дуратай болоно бэшэ, харин номдо дурагүй болоно. Тэрэ Самбу хүбүүмнай мүнөөшье ном уншадаггүй зандаа.

Мүн энэ класста Сэсэг гэжэ басаган һурадаг. Бүхы предмедүүдээрээ «5» гэһэн сэгнэлтэ абадаг, номуудые ехээр уншадаг үхибүүн. Тэрэнэй эхэтэй хөөрэлдэхэдэ, игэжэ хэлэнэ: «Би басагаяа заатагүй ном унша гэжэ нэгэшье баадханагүйб. Тиибэшье номдо дуратай болгохо хүсэлэнтэйгөөр эхин классуудта һуража байхадань, һонирхолтой номуудые өөрөө уншагша һэм. Эгээ һонирхолтой газартань хүргөөд, саашаа өөрөө уншаарай гэжэрхихэш. Тэрэшни уншаһан лэ байха. Игэ игэһээр басагамни номдо дуратай болоо. Уншаад юу ойлгоһыень хөөрүүлдэгби. Тиихэдээ хэлэниинь нугаржа, уншахадаа ойлгохо гэжэ оролдодог болоно. Игэжэ басагаяа номдо дуратай болгохын тула оролдонол гээшэб, саг үргэлжэ өөрөөшье номуудые уншажа байха баатай болоноб».

Энэ мэтэшэлэн үхибүүдтэ ном уншуулжа байха, хайшан гээд номдо тиимэ дуратай болгохоб гэжэ нэгэ хэдэн үгөөр хэлэһэнэй удаа, иимэ юумэндэ эхэ эсэгэнэрэй анхарал хандуулха байнаб. Ганса нэгэн һурагшад хэм хэмжээгүй олоор номуудые уншажа мэдэдэг. Иимэ үхибүүнэй эхэ эсэгэ хүбүүмнай ном лэ уншажа байгаа хадаа хүрөө гээд нэгэшье хэрэгсээдэггүй. Дан ехээр номуудые уншадаг үхибүүн архи тамхинда ороһон хүн шэнги үдэр һүни илгадгүй уншажал, уншажал һуудаг. Тиимэ үхибүүн сэбэр агаарта амаржа, сэнгэжэ ябадаггүй, ажал хүдэлмэри хэхэ дурагүй, һурахадаашье тулюур байдаг. Манай Мон тосхондо Доржо гэдэг юһэдэхи класста һуража байһаар һургуулияа хаяһан хүнэй ганса хүбүүн бии. Эхэ эсэгэнь шадалтай, һайн һуудаг, хүбүүниинь ном лэ уншажа һуудаг. Уншахадаа юу уншанаб гэхэдэ, али нэгэ хулгай, хүдал тухай, шпионууд тухай ном уншаха. Пушкинай, Лермонтовэй, бусад классигуудай зохёолнуудые уншажа дүүргэһэн юм гү гэхэдэ, тиигэжэ нэгыеншье уншажа захадань гараагүй байха. Энэ Доржо хүбүүн һула үлбэр бэетэй, халтад гэбэл халуурнадаг, ангинаташадаг, ажал хүдэлмэридэ дүй дурагүй, гэртэхи газаахияашье хэдэггүй. Хэрбээ энэ хүбүүе зунайнь амаралтада колхоздо энэ тэрэ юумэ хэлсэхэ гээ һаань, эхэ эсэгэ хоёрынь ээлжэлжэ ябаад, арга хургыень бэдэржэ «хара» ажалһаа хүбүүгээ сүлөөлжэ шададаг.

Нэгэ хэдэн үгөөр игэжэ хэлэлтэй: үхибүүдтэ зунайнь амарлтада номуудые уншуулха. Уншаха дурагүй үхибүүдтэ эхэ эсэгэнь өөһэдөө уншуулжа дадхааг. Үхибүүдэй уншаһан номуудай удха тухайнь эхэ эсэгэнээр хөөрэлдэжэ байг лэ. Үхибүүн бүхэн дүрбэн тэгшээр хүмүүжэг. Зунайнгаа амаралтада үхибүүд номуудые уншахаһаа гадна сэбэр агаарта сэнгэг, ажал хүдэлмэри хэг лэ!

Д. ЛЫГДЕНОВ.

Түнхэн.

Эхин һургуулинуудай һуралсалай жэл дүүрэхэеэ байна. Загарайн промышленна зонодохи Элхиин дунда һургуулиин эхин классуудай багша Елизавета Спиридоновна Плахотнюк һурагшадаа эрхим һайнаар һургажа, нэгэ класстаа хоёр жэл удаагуур һууха ябадалые огто гаргадаггүй юм. Тэрэнэй заадаг классай һурагшад жэл бүри һуралсалаа амжалтатайгаар түгэсхэн удаадахи класста ородог байна.

Нүхэр Плахотнюгай шадамар бэрхэ ажалынь сэгнэн РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерство Елизавета Спиридоновнае «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн значогоор шагнанхай.

Зураг дээрэ: Е. С. Плахотнюк 1-дэхи «Б» класста тоо бодолгын хэшээл үнгэргэжэ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

һУРГУУЛИ БҮХЭНДЭ—КИНОТЕАТР

...һургуули м н а й ... кинотеатртай ...онь» гэһэн һу... ...у һурагшадай ... сахилгаан мэ... ...гэнөөр тара... ...һаянай горо... һургуулинууд ...н кинотеатртай ...ко, хэшээлэй ...эр һонирхоһон ...фильмнүүдэ э... ...аг болобо. һу... ...адай хүсөөр ...дхэгдэдэг боло... кинотеатрнууд ... городой Со... ...э районой долоон һургуулида бии болгогдонхой. Жэшээнь, 8-дахи һургуулида «Салют», 3-дахида — «Спутник», 9-дэхи һургуулида, «Огонёк», 1, 47, 44, 26-дахи һургуулинуудта «Ровесник», «Чайка», «Космос», «Турист» гэһэн нэрэтэй кинотеатрнууд нээгдээ. Мүн Октябрьска, Железнодорожно районой 29, 30, 65-дахи һургуулинуудта тиимэ кинотеатрнууд нээгдээд, кинокартина харуулжа эхилээ.

һурагшадай хүсөөр эмхидхэгдэһэн энэ кинотеатрнууд тэдэнэй дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин нэгэ шэнэ формонь боложо үгэнэ. Дурсагдаһан һургуулинуудта киногой харуулагдаһан лэ үдэр һурагшад хододоо олон байдаг. Долоон хоногто хоёр удаа харуулагдадаг киногой болохын урда тээ багшанар, заримдаа ахалагша классуудай һурагшад харуулагдахаа картинын удхые богонихоноор хөөрэжэ үгэдэг юм.

һурагшадай дунда кино харуулгые һайнаар эмхидхэжэ шадаһан кинотеатр, һургуулинуудта үгтэжэ байха улаан тугхан бии болгогдонхой.

Л. ГРОССМАН.

ТҮРҮҮШЫН АЯНШАЛГА

Арадаа томо гэгщын сүүмхэ үргэлһэн арбаад үхибүүд шаг шууяа табилдаһаар ойн соорхой руу ороод харагдахаяа болишобо. Гансал тэдэнэрэй шанга шангаар хөөрэлдэхэнь үглөөнэй сууряанда дуулдажа байгаа һэн.

— Эдэнэрнай эртэ үглөөгүүр хайшаа ябаба гээшэб,— гэлдэжэ байгаад нютагайнь үбгэжөөлнүүд һонирхоно.

— Хайшаа гэхэ юун байхань һэм. Мүнөөхил модо, шулуугаа тоншохо, уудалхаяа ошоо бэшэ гү? — гэлдэхэшье заримашуул тэдэнэй дунда бии болоно.

Хэдэн хоногой үнгэрһэн хойно тэрэ ойдо гараһан үхибүүд— Хушуун Үзүүрэй найман жэлэй һургуулиин һурагшад баян олзотой гэр гэртээ бусажа ерээ бэлэй. Эдэнэр ойдо ябахадаа ганса гансаараа зүтөө зүбөөр оложо һураһан, һонирхоһон модо, шулуу һургуулиингаа музейдэ асарһан байна. Энээнһээ гадна, һургуулиингаа хашаада, мүн сагай уларил шэнжэлдэг талмайдаа хэрэгтэй модо бэлэдхэжэ бусаһан байха юм. һурагшадтай суг багшанар Б. Д-Н. Дашинамжилов, П.С. Содбоев, С. Ч. Чимитов гэгшэд ябалсажа, Баруун Зүүн аса гэжэ хадатай танилсаһан байгаа. Аяншалгада ябаһан һурагшад зуурандаа дайралдаһан һонирхолтой юумэнүүдээ тусхай дэбтэртэ бэшэжэ абаһан, фото зураг буулгажа асарһан байна.

Хэдэн үдэрэй туршада ойдо ябаһан һурагшаднай байгаалитай танилсажа, сэбэр агаарта һайнаар амаржа, сэнгэжэ ерээ.

Б. ЦЫРЕНОВ, аяншалгада гарагшадые ударидагша.

Мухар-Шэбэр.

ШЭНЭ НОМ

„НИИТЫН ГУРИМАЙ ЧАСОВОЙНУУД“

Ниитын гурим сахигшадай, олон миллион совет хүн зоной амгалан ажал, нойр хамгаалагшадай тон һайшаалта, тэрэ туладаа орёо ажал тухай хэн мэдэхэтүйб! Манай обществодо харша этэгээдүүдтэй — элдэб янзын хулгайшад, уфи хэгшэд, архиншад, хулигаан аашэ гаргагшад, ажалһаа хулжагшад болон али олон гуримгүйшүүлэй тэдэнэр лэ эрид шанга тэмсэл ябуулдаг шуу. Тиимэл хадань коммунис общество байгуулжа байһан совет арадай агуухэ хэрэгтэ тэдэнэй оруулһан хубита ехэ.

Гэбэшье совет милици, тэдэнэй аюултайшье, һонирхолтойшье ажал тухай уран зохёолой номууд тон хомор тарадагынь гэмшэлтэй. Энэ талаар уран зохёолшодоймнай урда харюусалгатай, хүндэтэй зорилгонууд табяатай.

Хэрбээ совет милици тухай уран һайханай номуудай түбэй хэблэлнүүдтэ хаа яа гарадаг һаань, харин область, хизаарнуудта, тэрэ тоодо манай Буряадта иимэрхүү номууд огто хэблэгдэдэггүй шахуу юм.

Тиимэл тулань Буряадай номой хэблэлэй гаргаһан «Ниитын гуримай часовойнууд» гэжэ хэмжүүрээрээ ехэ бэшэ Ким Ильинэй номые уншагшад һонирхон хүлеэн абаа.

Тус номхон соо ороһон очеркнууд уран һайханайнгаа талаһаа, удхаараа адли бэшэ, гэбэшье авторай милициин хүдэлмэрилэгшэдэй ажал һайн мэдэхэ, тэрэнииень үнэн зүбөөр харуулха халуун хүсэлтэйнь абаһаар ойлгосотой болоно. Социалис зөөри хулгайлагшадые яажа бариһан («Олоной нэгэн» гэжэ очерк), хулалаар хардуулаад, нэрэ хүндэеэ бууража, үнгэрхэдөө сүүдлүүлхэ болоод байһан хүниие сагааруулһан («Хүндэ этигэхэ» гэжэ очерк) тухай болон бусад хэрэгүүдые үүдхэдэг тэдэнэй ажалые Ким Ильин шадамараар, һонирхомоор найруулан бэшэнэ. «Милициин дайшалхы туһамаршад» гэһэн арадай һайн дуранай дружинын гэшүүд тухай гурбан бишыхан зураглалнуудынь илангаяа һонирхолтой. Жэшээлхэдэ, түмэр замай Улаан-Үдын депогой хүдэлмэришэн юрын, даруу зантай хүбүүн Виктор Кабанов аюулай тудахада, дээрмэшэдэй ташуур буугаар уттан буудажашье байхада, зоригоо мохонгүй, эрэлхэгээр дабшажа, тэдэниие тушаажа һалана. Тиихэдээ автор геройнгоо дотоодын байдал, һанаа зоболго, хүсэлынь тон хурсаар зураглана.

Энэ бишыханшье һаа, һонирхолтой номхон соо багтан ороһон очеркнууд һайншье, муушье талатай гэжэ дээрэ хэлэгдээ һэн. һайн талануудайнь дииланхинь арсашагүй, зүгөөр дутуу дунданууд яһала дайралдана. Жэшээлхэдэ, «Участково Арсений Етобаев» гэжэ зураглал нэгэн сюжетнэ һудаһагүй, ямаршьеб таарангы холбоо зүйдэлгүй. Гадна гол геройнь үйлэ хэрэгүүд үнгэрһэн сагта дурдагдаад дүүрэшэнэ.

Юрэнхыдөө энэ номхон һонирхолтой гэжэ дабтан хэлэхэ зуураа, уншагшадта дурадхаха хүсэлтэйбди.

Ю. ЗИЛОТИН.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

...ЛАЙ ШЭНЭ АМЖАЛТА

...000 киловатт хүсэтэй ... турбина «Марица-Вос... ТЭЦ-тэ һаяар ашаглалгада ...гдахань. В. Хренов түрүү... совет мэргэжэлтэдэй туһа... ...ар, Иордан Синурскиин хү... ...илдэг бригадын шэн габьяа... ...лай ашаар урдань үзэгдөө... ...огонихон болзор соо энэ тур... хабсаргагдаа юм.

...бээ табадахи турбиныг до... ...хад һара соо хабсаргаһан ... зургаадахи турбиные зур... ...ара соо хабсаргажа дүүргэ... ...лгариин энергетигүүд ажа... ...а энэ шэнэ амжалтые Бол... ... социалис революциин 20 ... ойдо зорюулна.

...гаадахи турбинын хүдэлжэ ...саар «Марица-Восток-1» ...орон дотороо эгээн томо ...болохо юм. Тэрэнэй хүсэ... 500.000 киловатт болохо. ..., совет арадуудай хамтын ... бүтээгдэһэн, республика ... эгээн томо ТЭЦ-эй дүү... ...сэндөө орохонь дүтэлөө.

...РАЙ БАЗААР - ВЫСТАВКЭ

...ын центральна универмагта ...шленна зүйлнүүдэй зан... выставкэ нээгдэбэ.

...ставкын 80 гаран стенд, ...нүүдтэ республикын бү... ...хүнгэн промышленностиин ...предприятинуудай бүтээһэн ...уд табигданхай. Үхибүүдэй ...най, гуталай стенднүүд ...ла сэбэр гоё. «Витоша» Софиин промышленна пред... ...н үхибүүдэй хубсаһанай 80 ... харуулна.

...айн олон оронуудта мэдээ... ...һон Болгариин текстиль... ...омышленностиин бүтээһэн ... гоё һайхан зүйлнүүд хараг... ... дура буляана. Софиин ...чик» фабрикын нэхэһан ... һайхан торго, Русенска ...йский шелк» фабрикын ...н бүдүүд хүнэй анхарал ... хандуулна.

...фин, Пловдивско, Габровска ...лануудай бүтээһэн гоё мо... ...о гуталнууд, галантерейнэ, эдеэ хоолой, бусадшье эд бараанууд эндэ харуулагдана.

Ниислэлэй Центральна универмагта эмхидхэгдэһэн хабарай базаар-выставкэ хадаа хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй республикынгаа ажалшадта бариһан эрхим бэлэг болоно.

НИИСЛЭЛЭЙ ШЭНЭ ОТЕЛЬ

һалбаран хүгжэжэ байгаа Софида ерэһэн хүн бүхэн Арадай суглаанай нэрэмжэтэ городой эгээн лэ гоё һайхан талмайе хэзээдэшье мартахагүй. Табан зуун жэлэй хугасаа соо Турциин дарлалга доро байһан Болгариие сүлөөлэгшэ ород арадай дурасхаалда табиһан памятник тус талмайн тэг дунда тоОойн харагдадаг. Энэнь эгээн һонирхолтой, түүхэтэ памятнигуудай нэгэн юм. Софи городой энэ гоё һайхан буланда Болгариин архитекторнууд А. Баров, Б. Крыстев, Е. Чолаковагай зохёоһон проектээр мүнөө үеын шэнэ отель баригдаха юм.

Шэнэ отель ниислэлэй эгээн эрхим отель болохо юм. Энэ жэлэй һүүлшын хахадһаа тэрэнэй барилга эхилхэнь.

АМАРАЛТЫН ҮЕ

Хара далайн эрье шадар оршодог «Солнечный берег» гэжэ суута курорт (Болгари) орон дотороо, мүн гадаададашье мэдээжэ болонхой. Урда зүгэй игаабари наран, номин хүхэ далайн дулаахан уһан, болбосон пляж, уужам сэбэр отель, ресторанууд, элдэб жэмэс, овощ, илангаяа болгарнуудай айхабтар хүндэтэйгөөр айлшадаа угтан абадагынь хари гүрэнүүдэй хүнүүдэй дурые татадаг. Советскэ Союзһаашье хүнүүд олоор иишэ ерэдэг.

«Солнечный берег» курортын шэнэ сезон мэнэ һаяар нээгдэхэнь. Эндэ ерэгшэдэй һайнаар амархын тула бүхы юумэн хэгдэнэ.

Хэрбээ урдань эндэхи отельнүүд 6000 һууритай байгаа һаа, шэнэ сезондо 7.300 хүрэтэр олон болоо гээд курортын директор Анастас Каролев мэдээсэбэ. 5 шэнэ отель, 800 һууритай шэнэ уужам ресторан баригдаха, жэмэсүүдые худалдадаг ларёгууд нээгдэхэ, павильонууд баригдаха юм.

Амарагшадай сагаа хүхюутэйгээр үнгэргэхын тула ехэ нуур тоггоогдоһон (дуратай хүн онгосоор тамархада болохо), теннис наадаха хоёр талмай, нээмэл эстрада баригдаа. Ороной мэдээжэ артистнууд, уран һайханай бүлгэмэйхид, эстрадын оркестрнүүд эндэнь концертнүүдые харуулжа байха.

ШЭНЭ БҮЛЫН СЭСЭРЛИГ

Сэнхир Дунайн арьедэ нэмжыжэ тараһан Болгариин хуушанай Русе городой ажалшад һайн һайхан үүсхэлэй эхи табиба. Эдэнэр Дунай шадарай сэсэрлиг соо ороной эгээн түрүүшын шэнэ бүлын аллей байгуулаа.

Эндэхи заншалай ёһоор, һая гэрлэһэн хүнүүд иишэ ерэжэ, аллей соо модо һуулгадаг болонхой.

Мүнөө үедэ тус аллейдэ юрэдөөл 8 модон һуулгагдаад байна. Теэд энэнь эхин лэ гээшэ ааб даа! Жэл үнгэрхэ бүри тус аллей набша намаагаар элбэг боложо, гоёор һалбархал. Энэ һуулгагдаһан модон бүхэн бүлэ боложо түбхинэһэн түрүүшын үдэр тухайнь хүн бүхэндэ һануулжа байха ха юм.

К. ОРЛОВА.

Софи.

ТОГТООМОЛ ДАЛАЙ

БУДАПЕШТ. (АПН-эй корр.). Уһалууриин ажахы Венгридэ үргэн дэлисэтэйгээр хүгжэжэ байна. Ехэнхидээ хадын гол горходые хаажа гансахан энэ жэлдэ хори гаран сөөрэмүүд тогтоогтохонь.

Хүнэй гараар бүтээгдэһэн, орон доторхи эгээн ехэ сөөрэм Тарна мүрэн дээрэ байгуулагдажа байна. Энэ сөөрэмэй арбаад гара миллион кубометр уһаниинь Хевеш областиин арба гара мянган хольд (нэгэ хольд—0,57 га газартай адли юм) газар уһалха арга олгохо байна.

ЧЕХОСЛОВАКИИН ТУҺАЛАМЖААР

ПРАГА. (АПН—Прагопрессэй корр.). «Техэкспорт» гэжэ Чехословакиин гадаадын худалдаа наймаанай нэгэдэл электрическэ изолятор бүтээдэг заводто хэрэгтэй тухеэрэлгэнүүдые Индидэ худалдадаг болохонь. Энэнь Чехословакиин туһаламжаар Индидэ баригдажа байһан дүрбэдэхи завод.

Чехословакиин хүсөөр Сиридэ бүтээгдэһэн саахарай завод һаядаа ашаглалгада оруулагдаа. Тус завод сүүдхэдээ 1200 тонно саахар үйлэдбэрилэн гаргадаг.

һУРАГШАДТА БЭЛЭГ БОЛГОН

БУХАРЕСТ. (АПН-эй корр.). Румыниин Арадай Республикын һургуулинуудта хэшээл түлэг дундаа. һурагшад удаадахи класста оролгын, дүүргэлтын шалгалтада абьяастайгаар бэлдэнэ. Дунда һургуулиин учебнигүүдые хэблэхээр бэлэдхэжэ байһан гүрэнэй педагогическа хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэлэй ажалынь мүн лэ ехэ байна.

Румыниин һурагшад шэнэ жэлдэ 550 янзын номуудые абахань. Эдэ номууд 27 миллион хэһэгээр хэблэгдэн гаргагдаха юм. Энэнь нёлондо жэлэйхиһээ 6 миллион хэһэгээр олон болоно.

...РУМЫНИИН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. Промышленность... ...н наукада гараһан олон бодото асуудалнуудые шиидхэл... ...ктронно тоологын машинанууд туһална. РНР-эй Академ... ...омна физикын институтда тоологын шэнэ машинануудай ... «ЧИФА-4» тодхогдоһон байна. Зураг дээрэ: институдай ... хүдэлмэрилэгшэд Добрика Мария, Розика Попеску гэгшэд ...ФА-4» машиные хүдэлгэжэ байна.

Аджерпрессэй—ТАСС-ай фото.

Д. БАТОЖАБАЙ

ТӨӨРИГДЭҺЭН ХУБИ ЗАЯАН

Уран зохёолшо Д. Батожабай «Төөригдэһэн хуби заяан» гэжэ романайнгаа гурбадахи номыень бэшэжэ дүүргэбэ. Мүнөө энэ номһоонь багахан хэһэг уншагшадай анхаралда толилогдобо.

Лонхотонһоо хэдэн модо холо байһан посхоодой захада хаятай бооморжо үхэһэн үхэрнүүдэй һэенүүд дээгүүр мяхаша шубууд элилдэн байдаг һэн. Тэрэ үхэрнүүдэй һэеын баруун захада, хайр шулуун добын оройһоо заахан утаан гарана хэбэртэй. Энэ хадаа нютагай зониие гайхуулхаяа болиһон юм. Тус галай эзэниие «Тэнэг гэргэн» гэжэ нэрлэдэг байгаа. Мүнөө баһал тэрэ нюсэгэн добуун дээрээ гал түлинхэй «Тэнэг гэргэн» эдихэ хоолоо хэжэ һууна. Энэ эхэнэрэй эдихэ хоол, ганса бооморжо үхэһэн малай мяхан бэшэ, үгытэй гү, али хубигүй тулюур зоной тэрэниие хайрлажа, шадал соогоо шэмхэ шэмхээр үгэһэн сай, дабһан болоод гурил, хүдөөгэй мангир мэтын элдэб зүйлнүүд байдаг һэн. Тэрэ олон зүйлэй хоолые «Тэнэг гэргэн» ами амяарнь тулам соохоно хээд, бэеэ тойруулан бүһэдөө уяхай һуудаг юм. Хэды тэрэ тэнэгшье бол, баһал зүйтэй тиигэдэг байгаа. Нютагай тоомгүй хүүгэдүүд тэрэ туламтайхануудай юумыень һонирхожо хажууһаань абаад гүйлдэшэхэ гү, али үбэштэй эхэнэрые баһаһандаа, тэрэниинень адхажа, сасажашье наададаг ушарнууд болодог һэн. Игэжэ хээрэ байһан «Тэнэг гэргэнэй» һурагаар, һонюушархуу үхибүүд тэрэниие харахын тула, хэдэн модоной газарһаа ерэдэг байгаа бшуу. Теэд тэдэ үхибүүдэй дунда һургаалгүй хүүгэдһээ байха, хүн зониие баһажа һураһан баяшуулайшье хүүгэд байлсадаг һэн.

«Тэнэг гэргэнэй» утаан мүнөөдэр бүри ехээр бурьялна. Энэ үглөөгүүр нэгэ тарган гэгшын хашараг хажуудань асаржа улад хаяһан байгаа. Тэрэ бооморжо үхэһэн хашарагай мяха заахан улхан тогоон соогоо дүүрэтэр хэжэрхинхэй, шэнэ мяха эдихэ болоһондоо хүхиһэн хүгшэн, галаа ехээр түлижэ болоо бэзэ. Мүн энээнһээ гадна, һүүлэй һарануудта һэлгэгдээгүй хубсаһаниинь абаха танаггүйгөөр бөөһэтэшэһэн аад, заримдаа баһал игэжэ галаа ехээр түлеэд, хубсаһаяа тайлажа галда шарадаг гуримтай һэн. Халуун галда тэрэ эхэнэрэй самсаяа шарахадань, хамаг бөөһэниинь исалалдан, өөдэ уруугаа гүйлдэһөөр газарта унадаг байгаа. Теэд ойр зуура бөөһэгүй самса үмдэжэ бэень халта амарбашье, удангүй олон бөөһэн дахин бии болоод, бүри хоротойгоор тэрэниие хазадаг бэлэй. Ухаа муутай эхэнэр хаанаһаа мэдэхэб даа, мүнөө галда шаража унагааһан бөөһэнүүдэйнгээ газар дээгүүр исалалдан, һөөргөө бэедэнь добтолон ородогые. Бөөһэндөө хазуулаад бүри тэсэжэ ядахадаа, тэрэ эхэнэр шамбай түргэн самсаяа тайлаад, дахин үнөөхи галдаа шарадаг бэлэй. Эгээл энэ үедэнь һургаал муутай, юумэ ойлгохогүй үхибүүд тэрэ эхэнэрэй туламтай б...шог абаад тэрьедэдэг һэн. Тэрээнгүй бол, энэ хүгшэндэ улаан гараар үхибүүдэй хүрэхын аргагүй байгаа. Юундэб гэхэдэ, мяхаяа эдихэ ганса мохигор хутагатай бэшэ, харин арһан болоод модон хүй соо хэһэн эрэшүүлэй зүүдэг гурбан хутагатай бэлэй. Тэрэ гурбан хутагаяа, мүн лэ хоёр хажуугаараа зүүгээд һуугша һэн. Баруун ташаа дээрээ эгээл томо кинжал хутага шагтагалаад ябадаг байгаа.

«Энэ юун хутагануудаа зүүнэ гээшэбта?—гээд уладай асуухада, гансата бүрүүлтэшоод байһан нюдэеэ галтай болгожо, аһан түрүүн баруун ташаа дээрэхи хутагынгаа эшэ эльбэжэ: «Энэ минии үбгэнэй хутага юм һэн даа..., тиимэ, минии үбгэнэй! Һа-һаһа-а, бишни үбгэнтэй ябаһан хүн гээшэльби. Тэрэ барһанаймни хутага юм һэн даа... —гээд удаан бодолгото бологшо бэлэй.—Али худалааршье хэлэжэ болоно хаб даа!»

«Энээхэн юун хутагатнайб?»—гэжэ һонюушархаһан хүнэй нүгөө хутагыень заахадань: «Али хутагыень асуунаш?»—гээд хорогүй нюдөөр урдаһаашни харадаг байгаа. «Энэ томохон хутагыень асуунаб?»—гэхэдэнь «А-а, һа-һа-һа-һа... Энэшни...»—Эрхии хургаяа өөдэнь хитайтар ёдойлгоод, —Минии ехэ хүбүүнэй хутага юм даа...—Баһа удаан бодолгото болоод,—Энэнь бага хүбүүнэймни хутага байһан юм,»—гээд бүришье урмагүй һүлэмхихэн хоолойгоор гүбэд гэхэ зуураа, заахан хутагаяа харуулдаг бэлэй.

«Теэд үбгэнтнай, үхибүүдтнай хаана гээшэб?»—гээд асуухадань гансата үнэһэн хүхэ шарайгаа хобхо татан, хоёр нюдөөрөө сагаанаарнь хараад, гар хүлөө шэшэрүүлжэ эхилдэг һэн. Тиимэ дээрэһээнь, лаб мэдэхэ болоһон хүнүүдһээ байха, үхибүүдшье энэ хутага тухайнь асуудаггүй гуримтай байгаа.

«Тэнэг гэргэнэй» улхан тогоон соо тоһо хаймагтан тарган хашарагай мяхан бусалжа захалба. Заахан зэд шанагаар тэрэ эхэнэр улхантай мяхаяа худхаад үзэһэнэйнгөө һүүлээр, самсаяа тайлажа үнөөхи галдаа шаража ороно ха. Гэнтэ зүүн тээһээ һалхин һэбшээлээд, амиды хүнэй амилхын аргагүй үмхэйн үнэр гарана. Теэд энэ эхэнэртэ юун хамааб, хашалгүй өөрынгөө ажал хэжэ һууна бшуу. Бүри зүүгээр араг яһан болоод арһайлдажа байһан үхэрэй сээжын хабһан дээрэ һууһан томо хара элеэ шубуун нарбагашаад ниидэшэбэ. Эндэ эрьежэ гэртээ ошохоёо болишоһон, гэдэһээ садан хай арбаад нохойнууд хэбтэриһээ үндылдэн урда зүг тээшэ толгойгоо үргэн харанад. Огторгойдо элижэ байһан харсага хоёр далияа хумижа, шулуун шэнгеэр доошоо унаха мүртөө, нэгэ монсогорхон мяха абаад шуумайн арилна.

Мүнөө һууһан «Тэнэг гэргэнэй» тээ урда тээхэнэ, хашан хара мори тэргэлһэн хүнүүд аргаахан гэшхүүлнэд. Тэдэнэрэй тэргэ далайн долгин соо ябаһан онгосо мэтэ өөдэ уруугаа хэлбэлзэнэ. Тэрэншье гайхалгүй, хээгүүр хаясаанай хэбтэһэн дүрбэн ондоо сахариг суглуулжа ...эһэн тэргэ бшуу. Эгээл иимэ тэргэ дээрэ һууһан Хара Шарайта, ганса һамгаяа үхүүлээд хүдөөлүүлжэ ябаһанһаа өөрэгүй уйтайгаар уруугаа хараад, дуугай ябаа һэн. Хажуудань һууһан арбаад наһанай хүбүүхэн баһал юумэ дуугарнагүй.

Хашан хара мориниинь «Тэнэг гэргэндэ» дүтэхэн ерэжэ тогтошобо. Дүрбэн ондоогоор гуниг татан ёололдожо ябаһан дабирхайгүй тэргынь сахаригууд бахалуурнуудаа бажуулгашаһан юумэдэл, абяагүй болошонод.

—Бэрхэл байна даа. Газар дээрэ ганса үнеэтэй аад, алдаһан зон яажа амидараха гээшэнбибди! Үхибүүд олон! Бүгэдөөрэн зааханууд...—Хара Шарайта тэргэһээ һольбоһоор буужа:—Ши Ананда, үхибүүдэймни аха ухаантай ха даа, Лонхо баянайда барлагаар ошожо хоолойгоо тэжээхэ болоо бэзэш!

Арба наһатай хүбүүн юушье дуугарнагүй, баһал тэргэһээ бууба. Удаан болонгүй, арай ёохон ганса үнеэгээ тэдэнэр тэргэһээ унагаабад. Шэнэ эдишэтэй болоһон нохойнууд хажуугаарни сугларанхайнууд, һүүлээ шарбалдан байба.

—Энэ хайратайхан «Тэнэг гэргэн» амиды зандаа ха юм. Яажа боомо халдажа үхэнэгүйб!—гээд галда самсаяа шаража байһан эхэнэр тээшэ хүбүүниинь хараад гүбэд гэбэ.

—Үхэхэгүй хубитай юм бэзэ. Буурал сагаан һахалтай ульгэршэ сэсэн үбгэн энэ зэд тогоо, зэд шанага асаржа үгэхэдөө, мяхаяа удаан бусалгажа эдихыень заажа үгөө бэлэй. Зэд тогоон соо боомоһон малай мяха шанахада, үбшэниинь халдадаггүй юм гээлсэгшэ,—гэжэ байгаад Хара Шарайта дуугарха зуураа, нэгэ заахан саарһан соо орёогоотой юумэ хүбүүн тээшээ һарбайба,—Энээхэн шара сай абаашаад үгэжэрхи!

Хотоной айлнуудай пеэшэн барихадаа шабар абадаг шабарай нүхэн соо хутага баринхай Долгор орожо, бэеэ нюугаад, мүнөө һая бооморжо үхэһэн үнеэгээ асарһан зон тээшэ шэртэн харахадаа: «Бурханай һайнда би түрүүлбэ байнаб»,—гээд досоогоо шэбшэнэ. Хара Шарайта хүбүүгээ тэргэдээ һуулгажа, үнөөхи дүрбэн ондоо сахаригтай тэргэеэ хэлбэлзүүлһээр, дабирхайгүй сахаригуудайнь гунигтай ёололдоогоор хүгжэм татуулһаар ябашабад. Хутага бариһан Долгор гэнтэ ондоо хүн дүтэлжэ ябаагүй юм бэзэ гэһэндэл өөдэ уруугаа хараашалһанайнгаа һүүлээр, үхэһэн малай һэе тээшэ зурыса гүйгөө һэн. Мүн лэ, хүнэй ерэхэһээ урда нэгэ монсогорхон мяха абажа үрдихэ гэһэндэл, агаарта элижэ ябаһан элеэ шубуун доошоо шуумайжа, багаг гэгшын монсогор мяха абаад өөдөө гарашана. Теэд тэндэ, баһал агаарта элижэ ябаһан нүгөөдэ шубууниинь тэрэ олзыень буляалдаад, хоёр элеэнүүд бэе бэеэ намнасалдан огторгойдо носолдохо зуураа, нүгөөдэнь олзо мяхаяа һабарһаа алдажа, хоюулаа хооһон үлдөөд, халаглалдаһан гунигтайгаар хугайлалданад.

Мүнөө һая Хара Шарайтын хаяһан үнеэнэй һэе дээрэ хутагаяа бариһан Долгор ерэжэ зогсобо. «Тэнэг гэргэн» энэ басага харахадаа мэгдэжэ, самсаяа урбуулжа үмдэжэрхинхэй юумэ хажуудань бии болоодхино. Һэе дээрэ хамтадаа байдаг тула, тэнэг гэргэндэ нохойнууд таняашархалдан, Долгор тээшэ эрхирэлдэн муухайгаар харанад.

—Би, би һайн газарһаань түрүүн мяха отолжо абахаб!—гээд тэрэ эхэнэр толгойгоо шэшэрүүлэн зогсоно.

Хажуудаа байһан эхэнэрэй намтар Долгор һайн мэдэхэ байгаа. «Тэнэг гэргэнэй» ойн хүбхэн шэнги болошоһон үһыень, бүлюу шэн-

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной майн 15.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺҮЛДЭ ТЭМДЭГ

Нил мүрэниие хазаарлагша баатар барилгашадта халуун баяр хүргэе!

ГАЙХАМШАГ ИЛАЛТА

Хүндэтэ нүхэд, волжанууд!

Эдэ үдэрнүүдтэ Нил мүрэниие хааха гээд Асуанай барилгашадай зэһэшэнхэй байхада, бидэнэрэй бүхы һанаа сэдьхэл таанартайгаа хамта. Нил мүрэниие хаажа, мундуу хүсыень хазаарлахын тулада хэды шэнээн ехэ шэн зориг, баатаршалга гаргажа байнат.

Совет хүнүүд эрхэ сүлөөгэй зам дээрэ һаяхан гараһан оронуудай арадуудта өөһэдынгөө эрдэм ухаа, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр дамжуулан үгэдэг заншалтай юм. Асуанай барилга дээрэ ажаллажа байһан таанар, манай нүхэд, Ленинэй орденто «Волгоградгидростройн» барилгашадай нэрэ хүндые дээрэ үргэн, сэбэр һайханаар абажа ябанат.

Асуанай үндэр хаалта барилгада манай нүхэдэй, манай машинануудай олоороо хабаадалсажа байһанда бидэнэр, волжанууд, ехэтэ омогорхонобди. Бетон бүтээлгын завод, кабель-кран, виброкатогууд, газарай хүрьһэ нягтаруулха түхеэрэлгэнүүд, ашаагаа өөрөө буулгадаг баржанууд Волжскһоо Асуан эльгээгдэһэн байгаа гэжэ таанар мэдэхэ гүт? Нил мүрэниие хааха саг ойртуулгада манай хүнүүд, машинанууд горитойхон туһа нэмэри оруулаа.

Мүнөө Асуанда илангаяа ехэ харюусалгатай хаһа саг ороод байна. Хүндэтэ манай нүхэдүүд, таанар, айхабтар ехэ ажал хэрэг бүтээгээт Танай плотина—бүхы дэлхэй дээрэ гайхамшаг илалта болоно. Энэтнай ОАР-ай промышленностиие, хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ ехэхэн алхам боложо үгэхэ. Энэ амжалтаартнай үнэн зүрхэнһөө амаршалнабди!

Ленинэй орденто «Волгоградгидростройн» коллективэй даалгабаряар, барилгын начальник

В. ЛЮБОМИРСКИЙ.

Асуанай үндэр хаалтын барилгада 30 мянга гаран хүн хүдэлнэ, тэдэнэй тоодо 1800 совет инженер, техник болон мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэришэд оролсоно. Эдэнэр Волго, Иртыш, Ангар, Днепр, Енисей мүрэнүүд дээрэ бодхогдоһон хүсэтэ гидростанцинууд дээрэ хүдэлжэ мэргэжэһэн хүнүүд юм. Барилга дээрэхи участок бүхэниие совет болон араб мэргэжэлтэд хүтэлбэрилнэ. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа): гидромеханизацниин начальнигай орлогшо Ахмед Тисра, управлениин начальник Г. М. Масляков болон Мустафа Шита.

ТАСС-ай фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Каир хотын Нилэй эрье шадарай түб.** (АП...

Асуанһаа бэшэг

ЭЛЬҺЭН ГУБИДАХИ ЕХЭ ХУБИЛАЛТА

Нил мүрэниие хаалгын үдэр бидэнэртэ, совет гидромеханизаторнуудта, ехэ баяр баясхалангай һайндэр байхаһаа гадна, мүн маанарай эндэ гурбан жэл соо бүтээһэн ажал хэрэгүүдтэ, барилга дээрэ хэрэглэжэ байһан шэнэ арга дүршэлдэмнай «сэгнэлтэ үгэхэ» юм. 1500 тонно ашаа тээхэ аргатай, уһан дээрэ өөрөө тамардаг, СССР-тэ бүтээгдэһэн түхеэрэлгэнүүдэй ашаар уһан дорохи элһэ нягтаруулха арга эндэ хэрэглэгдэһэн байна.

Аравиин, Нубиин, Ливиин элһэн губинуудай уулзаһан бэлшэр дээрэ мүнөө ажаллажа байнабди. Тиимэһээ хайша хайшаа хорин километр үргэнтэй газарай элһэ сэбэрлэгдээ һэн.

Нил мүрэниие Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын арадай хазаарлан тартаа абаха гэһэн агуу хүсэлые бэелүүлгэдэ бидэнэр, совет барилгашад, өөһэдынгөө ажалаар, дүй дүршэлөөрөө туһалжа байһандаа, Асуандахи барилгын араб олохон мэргэжэлтэдтэ һайн һургуули боложо үгэһэндэнь баясанабди.

Г. МАСЛЯКОВ,
гидромеханизациин ажал хүдэлмэриие эрхилэгшэ.
(АПН).

Нарынай эрьеһээ амар мэндэ!

Һаяхан ОАР-һаа, Асуанай үндэр хаалтын барилга дээрэһээ, монтажник Афхат Хамитов мандаа бусажа ерэбэ. Тэрэ жэлһээ үлүү саг соо тэндэ ажаллаа юм.

Тянь-Шаниин хадада, Киргизэй түргэн урадхалтай Нарын мүрэн дээрэ, манай барижа байһан комплекс Асуанай барилгадал адлирхуу түхэлтэй гэжэ Хамитовай хөөрөөнһөө ойлгобобди.

Нил мүрэниие майн тэн багга хаажа эхилхэ юм гэжэ мүн лэ һайн мэдэнэбди. Асуанай барилгашадай сэдьхэл хүдэлгэмэ үеын ерээд байхада, хани ёһоор тэдээндэ гараа үгэнэбди.

П. ШИНКО,
«Нарынгидроэнергостройн» начальнигай орлогшо,

Х. ШАДЫЕВ,
бульдозершон,
С. СЕИТОВ,
монтажнигуудай мастер,

В. САВЕНКО,
газар малтадаг бригадын бригадир.

Кара-Куль тосхон.
Киргизэй ССР.

Эгээл энээгүүр Нил мүрэнэй залта табигдаха байна.
АПН-эй фото.

АСУАНАЙ ҮДЭШЭ

Гайхалтай үдэшэнүүд эндэ болодог. Россин дунда хизаарайхидал адли аажамаар боро хараан таһаржа, ойро тойрон харанхы болодоггүй, харин тон түргэнөөр һүни болошодог юм.

Африка түбидэхи үдэшын хэдышье богони байгаашье һаа, байгаалиинь гоё һайханиие хаража сэдьхэлээ ханашагүй. Бүхы Африка түбидэхи эгээн үндэр хаалтын баригдажа байһан Нил мүрэнэй аажам урасхаалай, хэдэн зуугаад километр зайда нэмжын хэбтэһэн элһэн сүл губиин һайханиие харахадаа, баясангүй байхын аргагүй.

Аглаг һайхан майн һүни Россида байһан мэтээр эндэ үзэгдэнэ... Хэдэ мянгаад зайн галханууд ялаганалдан толорно. Тэдэнэй зариман Садд аль-Аалида, нүгөөдэнүүдынь — Асуанда, бэшэниинь— город шадархи Ким тосхоной клубай сонходо яларан носоно.

Үдэшэндөө эндэ олон зон сугларлаг. Барилгашад шэнэ газетэнүүдые, һонирхолтой номуудые уншахаяа, кинофильмүүдые харахаяа эндэ ерэдэг.

Хамта ажаллажа ябадаг араб нүхэдынь ородуудтай зэргэлээд һууна. Тэдэнэрэй зариман ород хэлэндэ һайнаар һуранхай, фильмын удха ойлгожо яданагүй. Ород хэлэ үшөө һайн мэдэхэгүй хүнүүдтэ совет нүхэдынь туһална.

...Островскиин найруулһан «Нүхэр Куба» гэжэ дуунай эгэшэг аялга зэдэлнэ. Хоор бэлэдхэл хэжэ байна. Маргарита Сергеевна Борякова тэрэниие хүтэлбэрилдэг. «Гидромонтаж» участогай хүдэлмэришэн Георгий Лькенко баяанаар наадана.

Туннель баригшад Виктор Ковальчук, Николай Кулага, филолог Галина Желбакова клубай сценэ дээрэ зүжэг наада харуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Галина энээнһээ гадна, поэтессэ юм. Үндэр хаалтын барилгада тэрэнэй зорюулжа бэшэһэн шүлэгүүдые хүдэлмэришэд ехэ[...] нирходог. Инженер Олег Л[...]цев эндэхи түрүүшын компо[...] болобо. Нил мүрэниие хаа[...] һайндэртэ зорюулжа «Росси[...] бүүд» гэһэн дуунай үгэ[...] хүгжэм найруулан бэшээ.

Клубые даагша Вален[...] Николаевна Вертипорова Ни[...]рэниие хаалгын һайндэрэй үг[...]жада клуб сооxиёо уран һ[...]наар шэмэглэхэ асуудалые[...] хитэдтэй хамта зүбшэнэ.

...Үдэшэндөө тосхоной клу[...] сонхын галнууд яларан бай[...] Эдээхэн галнууд эндэхи бари[...]шадые искусствын гүн һа[...] гэрэл туяа тээшэ уряална.

И. РУБАН...
(АПН)

ЭДЭ ДУУНУУД НИЛЭЙ ЭРЬЕНҮҮДЭЭР ЗЭДЭЛХЭ[...]

Совет композиторнууд—ОАР-ай арадуудта

МҮНӨӨНЭЙ совет хүгжэмэй бэлиг шадабаритад Арам Хачатурян, Вано Мурадели онсо өөрсэ зохёолнуудые бэшэжэ, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын ажабайдалдахи асари ехэ событида — Нил мүрэниие хаалгада зорюулба.

Эдэ хоёрой дуунуудые радиодо бэшэжэ абалгадань хабаадалсаа һэм. Александровай нэрэмжэтэ Улаан Тугай орденто ансамблиин хоор болон оркестр тэдэниие гүйсэдхөө.

Гарольд Регистанай «Таанадта зорюулагдана, араб ханинар» гэһэн үгын үндэһөөр бэшэгдэһэн Арам Хачатурянай дуун ажал хүдэлмэреэ амжалтатайгаар дүүргэһэн хүнэй омогорхол баяраар дүүрэн. Омог дорюун, огсом хурса, хадуугдама аялгань композиторай бэшэһэн дууе урда зүгэй оронуудай арадуудта тон дүтэ болгоно. Энэ талаар Арам Хачатурян намда иигэжэ хөөрэбэ:

— Ажаллажа байхадаа, ОАР-та аяншалһан тухайгаа ойндоо оруулааб. Аяншалан ябаһан оронуудайнгаа хүгжэмые бэшэжэ абадаггүй хүм. Композитор хадаа тэрэнэй ухаан бодолдо ороһон юумые түргөөр хадуун абадаг хүн байха ёһотой. Мүнөө домоглол хөөрөөнүүд тухай хүгжэм зохёожо, араб ханинартаа бэлэг болгон бариба гээшэб. Урма зоригоор бадарһан дээрэһээ энэ аялгые оройдоол хэдэхэн часай туршада бэшэжэ дүүргээб. Араб арадуудта үнэн зүрхэнһөө хани халуун амаршалга хүргэнэб. Нилые хаалгын үе[...] зүрхэ сэдьхэлээрээ агууехэ мү[...]нэй эрьедэ ошоод байхалби.

ОАР-та Хачатурянай зохё[...] бэлиг шадабариин алдар сууд[...]ранхай байһаниинь мэдээжэ. П[...]зидент Насер наука ба искус[...]вын I шатын орден тэрээндэ[...]рюулһан юм. Композиторай [...] Каиртахи оперно театрта та[...]данхай. «Таанадта зорюулагд[...] араб ханинар» гэжэ дуун С[...]эй, ОАР-ай арадуудай дура[...]ляаха, зүрхэ сэдьхэл татаха[...] һаниинь дамжаггүй.

Вано Мураделиин «Үргэн[...] түби дээрэ бүхы арадууд [...] тайбан ажаһууха аргатай» [...] дуунай дабталга араб хэлэн[...]рэ гүйсэдхэгдэнэ. Энэмнай [...] жабхаланта, прагуу һайхан [...]гатай дуун лэ. Мурадели [...] дуун соогоо ород болон араб[...] дуудай аялгые тааралдуулан[...] бяа. Мураделиин энэ дуун ол[...] һайшаагдахал.

— Ёһотой хани барисаан[...] додоо хамтын ажалаар бата[...]дадаг,—гэжэ Вано Мурадели [...]нэ. — Асуан хадаа совет [...] араб арадуудай үдэрһөө үдэрт[...]ган бэхижэжэ байгаа хани [...]саанай һүлдэ тэмдэг болон, а[...]хэ пирамидануудтал адлиар [...] мүнхэдөө байхал...

Хоёр дуунай буулгабари[...] ОАР-та эльгээгдэхэ.

Виктор БУХАНО[...]
АПН-эй корреспонде[...]

Араб шофер, гарыеш халуунаар адханаб!

(Асуан эльгээгдэһэн нээмэл бэшэг)

Танигдаагүй араб хани нүхэр, шинии нэрэ оботые үшөө мэдэхэгүйб. Мүнөө шамтай адли мэргэжэлтэй байһан тула, Нил мүрэниие хаалгын харюусалгата үеэр шамда хэдыхэн үгэ хэлэхэм.

Енисей мүрэнэй хүйтэн уһа руу эгээ түрүүн шулуу хаяха зол нэгэ жэлэй урда намда тудаа һэн. Энэмнай Сибириин ехэ мүрэниие хазаарлалгын эхи табилга байһан юм. Бидэнэр тиихэдэ 110 самосвал машинаар зургаан час үлүүтэй саг соо хүсэтэ мүрэнэй уһые хаажа, шэнэ һаба руу шэглүүлэн урадхуулаабди.

Би дулаан уларилтай Украинада түрэһэн, өөдөө болоһон байгааб. Теэд бүхы дэлхэй дээрэ эгээл ехэ хүсэтэй гидроэлектростанцинууд Сибирьтэ баригдажа эхилбэ гэжэ дуулахадаа, тиишэ ошоо һэм.

Барилгашан байхаһаа үлүү ехэ хүндэтэй ажал хэрэг дэлхэй дээрэ үгы гэжэ һанагшаб. Манай ашаар завод, городууд, гидростанцинууд бодхоогдоно.

Араб хани нүхэр, шофёр! Сибириин ехэ мүрэнүүдые — Ангар Енисей хоёрые хаалгада хабаадалсаа һэм. Тиимэһээ эдэ үдэрнүүдтэ шинии ехээр сэдьхэлээ хүдэлгэжэ байһаниие һайн ойлгоноб. Шамда ехэ амжалта үнэн зүрхэнһөө хүсэхэ зуураа, ажалша хүдэр гарыеш шангаар адханаб.

Леонид НАЗИМКО,
Красноярска ГЭС-эй барилгын 25 тоннын самосвалай шофёр.

Д. Батожабай
Түөригдэһэн хуби заяан

(Үргэлжэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

ги хүхэ нюурынь, утаар ургажа хухаршаһан хюмһануудыень Долгор харахадаа зүрхэеэ хүдэлгэбэ. Энэ эхэнэр тухай үгытай зонһоо тэрэнэй дуулаһан үгэнүүдынь толгой соонь багтахаяа болин, утаан мэтэ ухааень манаруулна. Анхан сагта буряад зоной эрхим сэбэрхэн басаган ябахадаа үншэрөөд, Шаралдай баянай барлаг боложо зобоһон, эдир шэлдэн Аламжа хүбүүнэй һамган боложо Ага нютаг ерэһэниинь, хоёр һайхан хүбүүтүрэжэ ехэ болгоод, һүүлээрнь үбгэнтэйгөө сугтань алдажа, ухаа муутай болоһониинь, Самбуу ламада хэлэшэгүйгөөр хардуулһаниинь Долгор шэбшэжэ, зүрхөө барижа ядахадаа, хутагаяа газарта хаяад, ухаа муутай эхэнэрэй хүзүү тэбэрин, сорхирсо бархиршоо һэн.

—Саашаа боло, хара нохой!—гээд, гар дороһоонь «тэнэг гэргэн» һуга бууха мүртөө, үнөөхи баруун ташаадаа ябадаг томо кинжал хутагаяа һуга татан гартаа бариад, шэшэржэ зогсобо.

Хажуудань байһан нохойнууд Долгор тээшэ шүдэнүүдээ ирзайлгаи, аймшагтайгаар эрхирэлдэнэд.

—Жалма хээтэй! Жалмахан, юун болошоо гээшэбта даа!..—гээд, Долгор хоёр гараа урагшань һарбайгаад, бүри шангаар бархиршоо.

— Тэрэшни хэн гээшэб? Холо боло!—гээд, Жалма хахир шангаар хашхарна.

Нохойнууд Долгор тээшэ хэрхирэлдэжэ захалба.

Уйдаһан голхорһон Долгор Жалмые шаналһан нюдөөр удаан хараад дуугай зогсоно ха. Жалма томо хутагаараа тэрэ үхэһэн үнеэнэй гуяһаа зүгөөргүй томо мяха отолжо абаад, юушье дуу гарангүй өөрынгөө гал тээшэ ябашоо һэн. Тэрэнэй хойноһоо уһатай нюдөөрөө Долгорой харахада, газар дээрэ бэшэ, харин ямар нэгэн далайн оёорто тамаржа ябаһан загаһан мэтэ бүртэгэр ногооноор Жалмын дүрэ харагдаба.

Мүнөө отолжо асарһан мяхаяа хажуудаа газар дээрэ Жалма табяад, тэндэ бусалжа байһан мяхатай улхан руугаа Хара Шарайтын хүбүүнэй мэнэ асаржа үгөөшэ сай үйжэрхибэ. Энэнь гайхалгүй, үшөө тэрэ сайтай мяхан соогоо талха һамараад, һүүлээрнь дабһалаад эдидэг шуу. Уданшьегүй, өөрынгөө дуратай хоол Жалма бэлэдхэжэ, томо модон халбагаараа амтархан байгаад эдижэ захалаа һэн. Зоомол һаднаг мэтэ, ганса газар хүдэлэнгүй зогсоһон Долгор тэрэнэй хажууда ерэжэ һууба. Тугаар һая сухалдаһанаа үни мартажархиһан түхэлтэй, хорогүй нюдөөр Долгорой нюур Жалма халта хараһанайнгаа һүүлээр, өөрынгөө эдеэ халбагадажа захална.

Иигэжэ һууһан Жалмые, тэрэнэй үнгэрһэн наһые хаража һанажа байһан Долгор, өөрынгөө үншэрһэн ба барлаг болоһон хүшэр байдал тухайгаа, зоболондо баригдаһан арад зон тухайгаа бүгэдыень шэбшэжэ захална. Лонхо ноёной һамганда, ноёндо өөртэнь сохюулдагаа, тэдэнэй үлөөсөөр хооллодогоо, намарай сагаан хюруу соо хүл нюсэгөөр үхэр адуулхадаа хүрэжэ даараһан хүлөө үхэрэй халуун шабааһан соо хэжэ дулаасуулдагаа тэрэ досоогоо сэдьхэжэ, шаналһан нюдөөр дахин Жалма тээшэ шэртэбэ. Харин хомхойгоор шүлэ гэхэ гү, али тэрэ зүйл бүриин юумэ худхажа шанаһан бузаагаа халбагадажа һууһан эхэнэрэй урбуулжа үмдэһэн самса дээгүүрнь исалан, өөдэ уруугаа урилдажа ябаһан бөөһэ харахадаа, Долгорой досоо зариггад гэшоо һэн.

Жалмын «амтатай эдеэгээ» эдижэ дүүргээд, нэгэ бага тэнюун болоходонь, шадал соогоо тэрэниие Долгор эрхэлүүлжэ, элдэб үнгөөр аргадаһаар, заахан горхоной эрьедэ абаашаһан юм. Энэ горхоной уһаар һаари хирэ хоёрто баригдаһан тэрэ эхэнэрэй бэеыень, хүбхэн боложо даахиршаһан үһыень, бүлюу хүхэ хуургайтай нюурыень энхэргы һайханаар угаахаһаа гадна, өөрынь улхан тогоон соо уһа бусалгажа, хамаг хубсаһыень угаажа үгэбэ. Жалмын нюдэн хэды хёртогоршье бол, хүнэйл нюдэндэ адли гэрэлтэй боложо, хүбхэн даахи үһэнэйнь орондо, сагаан мүнгөөр сардагдаһан торголиг үһэн бии болоод, бүлюу хүхэ хуургайтай нюурайнь орондо, хасар дээрээ шуһатайхан урин шарай харагдаа бэлэй. Тэрэнэй үмдэжэ ябаһан анганхай натагар дэгэлэй орондо, өөрынгөө үмдэжэ ябаһан хүхэ даалин тэрлиг Долгор үмэдхөөд, Жалмые ялан добуунайнь оройдо абаашажа, гал гуламтынь хажууда орхибо...

Эгээл энэ үедэ Лонхо баян томо гэгшын голто сүгсэ соо дүүрэн тоһо хэжэ бурханайнгаа урда зула барижархинхай, адис санзай гээшые хангалтатар ууюулжархинхай, хоёр гараа наманшалан, аман соогоо шэбэнэнэ. Тэрэнэй урда гунгарбаа соо байһан Будда бурханай дүрэ Лонхын эрилтые сүм ойлгоһон юумэдэл, бодолгото болонхойгоор үзэгдөө һэн. Сайр гууляар шүдхаһан бурханай дүрэ зулын галһаа толотон, бишыхан дүлэ сасаржа байһандал, бүришье һүртэйгөөр харагдадаг болобо. Лонхо баян бурханай урда толгойгоороо газар сохин унаһанайнгаа һүүлээр, дахин һөөргэ үндыжэ, гараа наманшалаад: «Ашата ехэ бурхамни, аюулһаа намаяа хамгаалжа ябыш! Баян хэшэг дээрэмни барашагүй зөөри нэмээжэ, алхам бүхэнииемни абалитай, ороxо гарахыемни олзотой болгыш!» —гээд, дахин духаараа газар начшана ха.

Хэдэн удаа иигэжэ мүргэл хэһэн Лонхын эсэшэһэн хүлөө шэшэрүүлэн, һүүлшынхиеэ бурханай урда унан мүргэхэ һанаатай гараа дээрэ наманшаланхай зогсоторнь, тэрэнэй һэеы гэр орбогоносо шэшэрээд, гунгарбаатай бурханиинь ганхаганашаба.

—Ай, бурхан, минии гуйһан мүргэл бурхамни ойлгожо, газар хүдэлбэ гээшэ гү?—гэжэ өөрөө мэдэнгүй Лонхо аман соогоо шэбэнээд, бурханайнгаа урда гараа наманшалһан шэгтээ үбдэг дээрээ һуушана ха.

Үшөө дахин Лонхын һэеы гэр орбогод гэхэдэл гээд, тэрэнэй мүнөө шүтэжэ байһан гунгарбаатай бурханиинь толгой дээрэһээнь наярса унашаба. Шобогор толгойнгоо оройе хагза туулин бурханда сохюулһан Лонхо һууриһаа гүйжэ бодоод, юуншье боложо байһаниинь ойлгожо ядан, байрадаа зогсоно. Үшөө дахин һэеы гэрынь орбогоножо, уняа ханань ташаганаад, бүришье һүртэй юумэн эхилбэ түхэлтэй. Гайхаһандаа Лонхо дахин гараа наманшалба. Теэд тэрэнэй гэр газарһаа өөдэ хэлбэлзээд, баруун хойто ханань хамха буужа, түхэреэн улаан нюдэтэй хүлзэһэн буха гэр соонь гүйжэ орохо мүртөө, газараар унаад байһан гунгарбаатай бурханһаань торожо бүдэрөөд, тогтошоо һэн.

—Хайрлыт, абыт!—гэжэ Лонхо хашхараад, һандархай гэрэйнгээ нээгдэшэһэн үүдээр газаашаа гүйжэ гараба.

Уданшьегүй үнөөхи улаан нюдэтэй бухань гэрэйнь үүдые сүмэ мүргөөд, Лонхын хойноһоо гүйжэ гараа һэн. Теэд талаан болоходо, һарагар эбэртэй хайнаг бухын толгойдо Лонхын үүдэнэйнь хахад барюулаараа үлгэлдэшэнхэй, нюдыень халхалаад, дарбажа байба бшуу. Энэ һамбаандань, мэдээ табиһан Лонхо баян баруун гэр руугаа гүйжэ оробо. Хүл дээрээ һогтуу юумэдэл ганхажа байһан буха, зэрлигээр шуухиржа ерээд, урда хүлөөрөө газар малтажа захалаа һэн. Зүрхөө тэһэржэ унаха болотороо айһан Лонхо буу баринхай нүгөө гэрһээ гүйжэ гараба. Шодон һүүлээ хитартар өөдэнь үргэжэрхиһэн буха бүрхиржэ байгаад, толгойгоороо газар мүргэхэ мүртөө, тэрэ эбэртээ үлгэгдэһэн үүдэнэй хахадые унагаажа абамсаараа, баярлаһан юумэдэл, хиидэ һүрөөд абаба ха. Ташуур һүүлээ шарбуулан, түхэреэн нюргатай болошоһон бухын дүрэ хиидэ хөөрэн харагдаад, тэб гэжэ тэрэ газарта буун сасуу ээзэн тээшээ хүлзэжэ, үзэгдөөгүй шангаар зоходобо. Лонхо саашань олон юумэ һананагүй. Гансал бухынгаа толгой уруу буу шагаажа, шабхыень татахаяа мэдэһэн юм. Нээрмэ шанга абяанай һүүлээр амба томо буха борьбо дээрээ һуугаад, ээзэн тээшээ түхэреэн улаан нюдөөрөө хаража: «һайн даа»,—гэһэндэл нэгэ дохёод, тарайшоо һэн.

Ухаа алдаһан Лонхо баян буугаа хаяжархёод, алуулһан бухынгаа бэе дээрэ гүйжэ ерэмсээрээ, тэрэнэй хүзүүень тэбэреэд, бархиржа оробо. Хара эльгэтэй үбгэн Лонхо хии газар бархирдаггүй бшуу. Энэ бухын түлөө гаргашалһан алта мүнгэеэ тэрэ һанаад, харуу хатууһаа боложо бархирһан байгаа. Юундэб гэхэдэ, монгол үхэр һарлаг хоёрой хоорондоһоо гараһан үхэрые хайнаг гэжэ нэрлэдэг юм. Иигэжэ үүлтэрээ һайжарһан хайнаг үхэр: бэеэр томо байхаһаа гадна, айхабтар үдхэн ба ехэ һү үгэдэг шуу. Үдэжэ байһан үхэр малайнгаа үүлтэр һайжаруулхын тула мэхэтэй Лонхо энэ жэлдэ аяар Халха-Монгол ошожо, энэ хайнаг буха аргагүй үнэтэйгөөр худалдажа абаһан байгаа. Халха-Монгол соо суутай томо буха үнэ сэнтэйгээр худалдажа абахынгаа хажуугаар, харгы замдаа гаргаһан гаргашаяа мүнөө Лонхо һанахадаа, ээлүүдгүй бархирна хаям. Тиигээдшье, энэ бухаяа эрхэлүүлжэ, бэлшээриинь газаа тээ, гарай хоол, бажууһан талха эдюулдэг юм һэн.

Үхэһэн бухынгаа толгой эльбэжэ хэбтэһэн Лонхо, тэрэнэй хамар аманһаа гоожожо байһан ногоон шүүһэн соо нэгэ хэдэн набшаһан тамхинай таһархайнуудые харажархиба. Сошоһондоо пилагар нюур дээрэхи хоёр нүхэеэ түб түхэреэн болгоод, үнөөхи Долгорой хатаахаяа үлгэһэн жэгнүүхэ тээшэ Лонхо шэртээдхинэ. Үгы... нэгэшье набшаһан тамхин тэндэ үгы.

—Халам халаг! Набшаһан тамхи энэ бухамнай эдижэ һогтоол!—гэжэ хашхараад, Лонхо һууриһаа һүрэжэ бодохо мүртөө:—Долго-ор! Долгор!—шэшэрһэн шанга хоолойгоор барлагаа ооглобо.

Жэн балай... Нэгэшье хүн харюу үгэнэгүй.

—Энэ юун болооб?—гэһэн абяан Лонхын араһаа гэнтэ соностошобо.

Айһан хэрүүлхэһэн хоёртоо шаташоогүй байһан Лонхо, дэрэгэр ута шэхэнэйнгээ хасарыень альгадатар эгсэ гэдэргээ эрьежэ харахадань, хүнгэхэн ходоог тэргэ дээрэ инаг шара һамганиинь шалхайхадажа һуугаа һэн.

—Юун болооб?—гэжэ һамганиинь гайхангяар дахин асууба.

—Харана гүш? Хара тодхор, тэрэ бузар Долгорһоошнил болоо! Хатаахыень набшаһан тамхи үлгүүлһэмни, энэ бухамнай хуу эдижэрхёод... мэшээг тамхи эдижэрхёод...—Одоол эндэ Лонхо баян шэхээрээ нюдэеэ аршан алдаба.

—Теэд яагааб?—Аймхай нюдэ харуулан, һамганиинь асууна ха.

—Харанагүй гүш?—Лонхо газар дэбһэбэ.—Тамхи эдижэ һоготоһон бухамнай, тэрэ гэрымнай унаса мүргөө! Намайе намнаа.. Теэд яахабши, хара бэрхэдээ үрдижэ буудааб! Тэрэ ёроо хараһан үлэгшэн, үлгөөтэй тамхяа хаража абахагүй, хайшаа зольбороо гээшэб! Энэ үдэртэнь тэрэ үлэгшэниие бахалуурдажа алахаб!

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1964 оной майн 15.

УРУГВАЙН КОМПАРТИИН ЦК-ГАЙ МЭДҮҮЛ[...]

МОНТЕВИДЕО, майн 13. (ТАСС). Уругвайн коммунис партиин ЦК мэдүүлгэ толилоо. Тэрээн соонь иигэжэ тэмдэглэгдэнэ. «Зүүнэй үзэл хэтэрмээр баримталха ябадалаар халхабша хээд, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй жэнхэни хараа шугамда КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд эсэргүүсэнэ. 1957 оной Декларациин, 1960 оной Мэдүүлгын ёһоор тодорхойлогдоһон энэ хараа шугамда тэдэнэр өөһэдынгөө националис үзэл бодолые эсэргүүгээр табина.

Мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнхэй. Пролетариадай революционно тэмсэлэй теориин болон практикын бүхы гол пунктнуудаар буруу хараа бодол баримталдаг, Маркс, Энгельс, [...]нэй һургаалай үндэһэ һуури[...]хиигүй, бүдүүлигээр хазагай[...] хитад хүтэлбэрилэгшэдые КП[...] ЦК буруушаана.

КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд [...] уласхоорондын орнондо һүүл[...] бан жэлэй туршада болоһон г[...] ехэ хубилалтануудые хараад[...] гүйгөөр хуушарһан тусхай һа[...] нуудые нэтэрүүгээр бари[...] Марксизм-ленинизмдэ КПСС-э[...] XXII съездүүдэй оруулһан [...]ско туһа нэмэриие тэдэнэр [...]шаана.

КПСС-тэ, ленинскэ Центр[...] Комитедтэ, нүхэр Н. С. Хру[...] хитад хүтэлбэрилэгшэдэй бүд[...]гээр халдан оролгые КПУ-гай[...]уур сухалтайгаар буруушаана. [...] хоорондын коммунис худ[...] шалгарһан манлай бологшо КП[...] нэрэ хүндые нүхэр Н. С. Хру[...] ажал ябуулга үзэгдөөгүй ехээ[...] шэлүүлээ.

Марксистко-ленинскэ го[...]нуудта үндэһэлэн, уласхоо[...] коммунис хүдэлөөнэй нягта ж[...]лые хамгаалхын тулада комму[...]лон хүдэлмэришэнэй парти[...] зүблөө зарлаха шухала.

ХИЛЫН САДАНАҺАА

КПГ-гэй ЦК-гай пленум

БЕРЛИН, майн 13. (ТАСС). «Дейчер Фрейхейтсендер 904» гэжэ радиостанциин дамжуулгые үндэһэ болгон, «Нейс Дейчланд» газетэ иигэжэ мэдээсэнэ. Германиин коммунис партиин Центральна Комитедэй гурбадахи пленум болоо. Политбюрогой ажал ябуулга тухай тоосоое КПГ-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн М. Шефер хэһэн байна. «Залуушуул—манай этигэл найдабари, залуушуул— манай золтой жаргалтай ерээдүй» гэһэн темээр КПГ-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн Ю. Ангенфорт элидхэл хэһэн байна. Зүбшэн хэлсэлгын болоһоной һүүлээр пленумдэ хабаадагшад тоосоое болон элидхэлые һайшаагаа.

КПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. Рейман пленум дээрэ түгэсхэлэй үгэ хэлэжэ, бэеэ даанхай национальна политикын түлөө партиин тэмсэлэй ойрын зорилгонуудые найруулан хэлээ.

Партида 2 мянган шэнэ гэшүүдые абаха зорилгоор Карл Либкнехтын дурасхаалда зорюулагдаһан партийна уряае үнгэргэхэ тухай КПГ-гэй ЦК-гай пленум нэгэн дуугаар шиидхэбэри гаргаа.

Хитадай коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэдэй һандаргахы ябуулгые буруушааһан шиидхэбэри пленум дээрэ мүн лэ нэгэн дуугаар баталан абтаһан байна.

Германиин компартиие хуули бусаар хориһон ябадал болюулха, тэрэнэй элитээр ажаллалгые хүсэдөөр һэргээхэ тухай КПГ-гэй ЦК-гай пленум эрилтэ хээ.

СССР Хитад хоёрой хоорондо протокол баталагдаба

ПЕКИН, майн 13. (ТАСС). 1964 ондо Советскэ Союзай болон Хитадай хоорондо эд бараа андалдан абалсаха тухай протоколдо мүнөөдэр Пекиндэ гар табигдаа.

Советскэ талаһаа худалдаа наймаанай правительственна делегациие толгойлогшо, СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо И. Т. Гришин, Хитадай талаһаа КНР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр Е. Цзи-чжуан гар табяа.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ[...]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни — 47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов идеологически[...] — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабсел[...]ров и писем — 25 — 41, 38-30, информации — 32-74 и перев[...]дов — 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00114. Зак. № 180.